www.kurdistannet.org   12-3-2003

ڕۆژی شۆڕش یان ڕۆژی تیرۆر

هاوڕێ باخەوان

بیروبۆچوونێکی کوردانەی خۆرهەڵاتییانەیە بەرامبەر ئەو

نادادپەروارییانەی کە لە جیهاندا ڕوودەدەن

ڕۆژی شۆڕش یان ڕۆژی تیرۆر

هاوڕێ باخەوان

بیروبۆچوونێکی کوردانەی خۆرهەڵاتییانەیە بەرامبەر ئەو
نادادپەروارییانەی کە لە جیهاندا ڕوودەدەن

www.kurdistannet.org   12-3-2003

ناوی پەڕتووك: ڕۆژی شۆڕش یان ڕۆژی تیرۆر
نووسەر: هاوڕێ باخەوان
چاپی یەکەم: 2003

پێشکەشە:

بەگیانی پاکی حەمە تەلانی

یەکەم
گیانبەخشی
ڕۆژی
شۆڕش

سوپاسێکی زۆر بۆ هاوبیرانم:

کاک بەختیاری شەمەیی لە هۆڵندا,
کاک ڕێبوار کەریم وەلی لە هەولێر,
کاک ئاکۆ محەمەد لە هەولێر و
کاک بەرهەم مانوو لە هۆڵندا

بۆ ئەو تێبینییە بەنرخانەی کە پێشکەشی ئەم نووسینەیانکرد...

ڕۆژی شۆڕش یان ڕۆژی تیرۆر[1]

2001-09-17

ڕۆژی سێشـەممەی 11ی سـێپتێمبەری 2001 جـیهان خرۆشـا. لـەم ڕۆژەدا چـوار فـڕۆکەی سـیڤیل لەلایەن چەند تیرۆیستێکەوە فڕێنران. تیرۆریسـتەکان بەخـۆیان و "سـێ دانـە"[2] لـەو فـڕۆکە فڕێنـراوانەوە خـۆیان کێشـا بەهـەردوو باڵەخانـەی ناوەنـدی بازرگانیـی جیهانـی لە نـیۆرك و باڵەخانــەی پنــتاگۆن لــە واشــنتۆن. ســەرئەنجامی ئــەم کــردەوەیە، گەلــێك مــەزن بــوو. چــوارهەمین فــڕۆکەی فڕێنــراو

---

[1] ئـەم نووسـینە لەڕاسـتیدا وتارێکی بچۆلەی ناو ڕۆژنامەی میدیای خۆشەویست بـوو و بەم شێوەیە تاڕادەیەك فراوان بوو بڕوانە: ڕۆژی شۆڕش.. ڕۆژی تیرۆر - ڕۆژنامەی میدیا - ژمارە 108 - 15-10-2001 - هەولێر - کوردستان.
زۆربــەی سەرچــاوەکانی ئــەم نووسـینە ئــەو هەواڵانــەی ڕۆژنامــە هۆڵــندی و عەرەبییەکانــی هاوکــات لەگــەڵ ڕووداوەکانــی 11ی ســێپتێمبەری 2001ن. هــەروەها سـوودیش لـە پەڕتووکـی (دوای هەژانـی دونـیا)ی هاوبیرم کاك ڕێبوار کەریم وەلی وەرگیراوە.

[2] دیـارە ڕووداوەکانـی 11ی سـێپتێمبەر زۆر بارودۆخـی ڕوون و ئاشـکرا نیـیە هەربـۆیە وشـەی "سـیان"م خسـتە نـاو کەوانـەوە، چـونکە هەنـدێك دەنگوباس واڕادەگەیەنـێت کـە ڕووداوەکـەی پنـتاگۆن فـڕۆکە نەبـووە، بەڵکـو لـە ئەنجامی "بۆمبێك"ەوە بووە...

لەبارودۆخێكی تەمومژاویدا لەلایەن ئێف شازدە ئامریكییەكان خرایە خـوارەوە. بەپێـی ڕاپۆرتـی چـاودێرەكان ئـەم فـڕۆكەیەی دوایـیان دەبـوایە خـۆی بكێشـایە بەباڵەخانـەی كۆشكی سپی لە واشەنتۆندا. دیـارە ئەمـە ڕاسـتە چـونكە سـێیەمین فـڕۆكە كـە خۆیـی كێشـا بـە پنــتاگۆندا, بەســەر كۆشــكی ســپیدا فــڕیبوو و دەیتوانــی خۆیــی پێدابكێشـێت. بـەڵام لەبەرئـەوەی بەرنامـەی ئـەو ئەوێ نەبووە, بۆیە پنتاگۆنـی هەڵـبژاردووە و كۆشـكی سـپیی بـۆ هاوتیرۆرانـی فـڕۆكەی چوارەم داناوە.[3]

---

[3] ئەمە زنجیرەی ڕووداوەكانی ڕۆژی 11-09-2001ە:

* كاتژمێـر 8.45 (16.45 بەكاتـی باشـووری كوردسـتان) فڕۆكەیەكی سیڤیل خۆیـی كێشـا بەیەكێك لـە باڵەخانەكانـی ناوەنـدی بازرگانیـی جیهاندا لە شاری نیۆرك.

* كاتژمێـر 9.03 فڕۆكەیەكـی تـر خۆیـی كێشـا بەباڵەخانەی دووەمی ناوەندی بازرگانیی جیهانی.

* كاتژمێـر 9.24 (جـۆرج بـوش)ی سەرۆكی ئامریكا لە فلۆریداوە ڕایگەیاند كە ئەمە هێرشێكی تیرۆریستییە.

* كاتژمێر 9.40 تەواوی فڕۆكەخانەكانی ئامریكا داخران.

* كاتژمێـر 9.43 فڕۆكەیەكـی تـر خۆیـی كێشـا بـە وەزارەتی بەرگریی ئامریكا (پنتاگۆن) لە شاری واشەنتۆن دی سی.

* كاتژمێـر 9.45 كۆشـكی سـپی كۆكـرایەوە و تـەواوی ئەندامانـی ڕەوانـەی ژێرزەمین كران.

بەهۆی ئەم ڕووداوەوە هەردوو باڵەخانەی ناوەندی بازرگانیی جیهانی کەپێیان دەگووترا (باڵەخانەی دووانە — تویىنگ تاوەر) داڕمانە خوارەوە, زیانی پنتاگۆنیش[4] گەلێك زۆر بوو, هەزاران مردوو, ترس,

---

* کاتژمێر 9.53 وەزارەتی دەرەوەی ئامریکا بەپەلە گوازرایەوە.
* کاتژمێر 10.05 باڵەخانەی باشووری ناوەندی بازرگانیی جیهان داڕمایە خوارەوە.
* کاتژمێر 10.10 بەشێکی پنتاگۆن ڕووخا.
* کاتژمێر 10.25 بۆمبێك کە لە ئوتومبیلێکدا دانرابوو لەبەردەم وەزارەتی دەرەوەی ئامریکا لە واشەنتۆن تەقییەوە.
* کاتژمێر 10.28 باڵەخانەی باکووری ناوەندی بازرگانیی جیهان داڕمایە خوارەوە.
* کاتژمێر 10.45 تەواوی باڵەخانە فیدراڵییەکانی واشەنتۆن گوێزرانەوە.
* کاتژمێر 11.18 کۆمپانیای هاتووچۆی ئاسمانی, ئامێریکان ئێرلاینس ڕایگەیاند کە دوو فڕۆکەی بە 156 کەسەوە دیارنییە.
* کاتژمێر 11.26 کۆمپانیای هاتووچۆی ئاسمانی, یونایتد ئێرلاینس ڕایگەیاند کە دوو فڕۆکەی دیارنییە.

[4] زیانەکانی پنتاگۆن تا ئێستا بەڕاستی نەزانراوە, چونکە میدیای ئامریکی و خۆرئاوایی زۆرتر گرنگییاندا بەهەردوو باڵەخانەی تویىنگ تاوەر و تاڕادەیەك ئەوەی پنتاگۆن شاردرایەوە. "لەوانەیە" زیانی پنتاگۆن زۆر زۆرتر بێت لەوەی

ملیاران دۆلار زیان بۆ ئابووریی جیهانی بەگشتی و ئابووریی ئامریکی بەتایبەتی...

ترسی ئەم هێرشە گەیشتە ڕادەیەکی واهی کە سەرۆکی ئامریکا (جۆرج بووش) بۆ ماوەی 10 کاژێر لەنێو فڕۆکەیەکدا بە ئاسمانەوە بمێنێتەوە و نەوێرێت لە هیچ شوێنێك بنیشێتەوە. دیارە لە ماوەی ئەو 10 کاژێرەدا 4 فڕۆکەی جەنگیی ئێف 16ش پاسەوانیی سەرۆکیان دەکرد بە ئاسمانەوە. لەو ڕۆژەدا بۆ ماوەی 10 کاژێر سەرکردایەتیی باڵای ئامریکا بۆشاییەکی گەورەی تێکەوتبوو, کە ئەمە هێزکارێکی خراپی بۆ دڵنەوایی ئامریکاییەکان هەبوو...

دەربارەی زیانی گیانی, بەپێی دوا ڕاپۆرتی ئامریکییەکان خۆیان لەو دوو باڵەخانەیەدا 2823 کەس کوژران. لەمانە لاشەی 1730 کەسیان بەهیچ جۆرێك نەدۆزرانەوە. نزیکەی 20 هەزار پارچە لاشە دۆزراونەتەوە و تا کاتی ئەم نووسینە نەزانراوە هی کێن.

لابردنی پاشماوەکانی ئەو دوو باڵەخانەیە لە ڕۆژی 11-09-2001 ەوە تا ڕۆژی 30-05-2002ی خایاند!.

ئەم ڕووداوە بەگەورەترین ڕووداوی تیرۆریستی دادەنرێت لەدژی ئامریکا و بەدرێژایی مێژوو.

ناوەندی بازرگانی, بەڵام کەی ئامارێکی ڕاستی زیانەکانی پنتاگۆن ئاشکرا دەکرێت!, ئەوەیان پەیوەندیی بە ئاساییشی نەتەوەیی ئامریکییەوە هەیە...

ڕووداوەکانی 11ی سێپتێمبەری 2001 شتێکی زۆر سەیر و سەمەرە بوو بۆ هەریەکێك لەئێمە. ئەو وێنانەی کەلەسەر تەلەڤزیۆن دەمانبینین, نوێ و ترسناك بوون. چونکە سەیرە مرۆ ببینێت کەسێك ئەو فڕۆکەیەی کەخۆی لێی دەخوڕێت, ئاڕاستەی باڵاخانەیەکی بکات کە هەزاران مرۆڤ کاری تێدا دەکەن و یەکەمین کەسیش کە لەو کارەساتەدا لەناوبچێت خۆی بێت!.

11ی سێپتێمبەر, ئەو ڕۆژەیە کە دەبووایە چل ساڵ بەرلە ئێستا جیهانی بهەژاندایە!.

چل ساڵ پێش ئەو ڕووداوە و بەتەواوەتی و لە ڕۆژی 11ی سێپتێمبەری 1961دا, لەشکری داگیرکەری ئێراق هێرشی کردە سەر باشووری کوردستان. هەزاران سەربازی عەرەبی بەپاڵپشتی فڕۆکە, تانك, تۆپ و هتد.. کوردستانی بندەستی ئێراقیان کردە ئاگر و وێرانە.

زیان گەلێك زۆر بوو, زۆرترینی قوربانییەکان بریتی بوون لە منداڵ, ئافرەت و خەڵکانی بێتاوان. وێرانەیەکی زۆر. خەڵکی زۆر دەترسا. کورد دەبووایە بەرگری لە خاکەکەی بکردایە لەدژی داگیرکەر و

هێرشە بەربەرییەکانی سەربازە عەرەبەکان. جەماوەر خۆیان چەکدار کرد تاوەکو دژی ئەم هێرشانە بووەستنەوە. ئەمە کارێکی گران بوو بۆ ئەو شۆڕشگێڕانەی کە تەنها چەکی سادە و کۆنیان پێبوو لەبەرامبەر چەکی لەشکری ئێراق لەو کاتەدا. بەڵام خۆشبەختانە توانرا بەری ئەو هێرشانە بگیرێت. هەندێك فڕۆکەی جەنگی خرانە خوارەوە. بەمشێوەیە شۆڕشی 11ی (ئەیلوول – سێپتێمبەر)ی کورد دەستی پێکرد.

کورد ناوی ئەم شۆڕشەی نا (شۆڕشی 11ی سێپتێمبەر). ئەم شۆڕشە تا 6ی مارتی 1975 درێژەی کێشا.

بەدرێژایی 11ی سێپتێمبەر, چەند جارێك کورد گفتوگۆی لەگەڵ ڕژێمی ئێراقدا کرد. دواهەمینیان لە 11ی مارتی 1970دا بوو, کە ئەمەیان باشترینیان بوو. ئاگربەست بۆ ماوەی چوار ساڵ درێژەی کێشا, واتە تا 11ی مارتی 1974. ڕژێمی ئێراقی دانی بەوەدانا کە کورد پێویستە مافی خۆیی ببێت. مادەیەك خرایە سەر دەستووری ئێراق (ئێراق پێکهاتووە لە دوو نەتەوەی سەرەکی, ئەوانیش عەرەب و کوردن). هەندێك ناوەندی کوردی کرایەوە. پارتی دیموکراتی کوردستان کە ئەوکات بەبێ هیچ پێشبڕکێیەکی تر ڕابەرایەتیی

شۆڕشـی کـوردی دەکرد, بووە پارتێکی تاڕادەیەك فەڕمی لە ئێڕاقدا. بەکورتی ئەم ماوەیە بووە پشوویەکی باش بۆ کورد.

لـە 11ی مارتـی 1974دا داگیرکـەری ئێڕاقـی ویستی ڕێکەوتننامەی 11ی مارتـی 1970 تـەنها لـەلای خـۆیەوە بەشـێوێندراوی پـراکتیك بکـات, بەبێ ئەوەی لایەنی دووەم کە کورد بوو بەشداریی ئەو بڕیارە بکـات. ڕێکەوتنـنامەکە بەبارێکـی تـردا گـۆڕدرا, هەربـۆیە کـورد بـەو بـڕیارە نەسـازا. ڕامیاریـی نێونەتەوەیـیش هێزکارێکی گەورەی هەبوو تاوەکـو کـورد بـەلای شۆڕشـدا بابداتـەوە و سـەرلەنوێ لـەدژی ئێڕاق شەڕبکەنەوە.

جـــەنگ جارێکـــی تـــر دەســـتی پێکـــردەوە, ئـــەم جارەیـــان کـــورد بەشـــێوەیەکی ئاشـــکرا یارمەتیـــی لـــە ئێـــران, ئیســـرائیل و ئامـــریکا وەرگـرت. ڕاکێـتە دژە ئاسمانییەکانـی ئێـران لـەدژی فرۆکە جەنگییە ئێـڕاقییەکان ڕۆڵێکـی باشـیان هەبـوو بـۆ پاراسـتنی پێشـمەرگەکانی کورد. هەڵبەت ئەم ڕاستییانە لە زۆر سەرچاواندا باسکراون..
سـەرۆکی ئەوکاتـەی کـەی دی پی, مستەفا بارزانیی نەمر 16 ملیۆن دۆلاری ئامریکیـی لـە ئامـریکا وەرگـرت. واتـە شۆڕشـەکە لەلایـەن ئامریکاوە پاڵپشت دەکرا.

جـەنگ نـزیکەی سـاڵێکی خایانـد. بەپێـی وتەبێژێکـی ئێراقـی لـە دوارۆژانـی جەنگـدا, ئێـراق تـەنها چـوار بـۆمبی مابوو بیدات بەسەری کـوردا. ڕژێمـی ئێـراق کەوتـبووە بارودۆخێکـی زۆر ناهەمـوارەوە. پێشـمەرگەکانی کـورد لەهەمـوو بەرەکانـی جەنگـدا شـوێن پـتەو و سـەرکەوتووبوون. پاڵپشـتێکی بەهێـزیان هەبوو, کە ئەوانیش (ئێران, ئیسرائیل و ئامریکا) بوون.

شۆڕشی 11ی سێپتێمبەری 1961 دەبوایە ژیانێکی نوێی بۆ کوردی بندەسـتی ئێـراق بهێـنایەتەدی. دەبوایە سەرەنجامەکەی ئەوە بووایە کـە ئـەو چـەند ملـیۆن کـوردەی بندەستی ئێراق لە ئاشتیدا بژیانایە, بەزمانـی خـۆیان بیانخوێـندایە, جەژنــە نەتەوەییەکانـی خۆیانــیان بگێـڕایە, چیدی سووپای عەرەبیان لەسەر خاکەکەیان نەدیبایە, دایك و باوکـی کـورد چـیدی منداڵەکانـیان بەهـۆی فـڕۆکە جەنگییەکانـی ئێـراقەوە لەکـیس نەچووایە. دەبـووایە ئەم شۆڕشە هیوایەکی باشی بدایە بە کوردی بندەستی ئێران, تورکیا, سووریا و سۆڤیەتی ئەوسا. بـەڵام سـەرئەنجامەکەی بـەو شـێوەیە نەبـوو. بەهـۆی ئەم شۆڕشەوە دەبــووایە پــاش 13 ســاڵی دواتــر لەشــکری داگیرکــەری ئێراقــی بەشـێوەیەکی بەرفـراوان هێرشـی نەکـردایەتەوە سـەر کوردسـتان و زۆرتـر لـە 5 هـەزار گـوندی کـوردان لەگـەڵ زەویـدا تـەخت نەکردایە, دەبـووایە شاری هەڵەبجە لە 16ی مارتی 1988دا بەگازی کیمیاوی بۆمباران نەکرایە و لە کاژێرێکدا 15 هەزار کورد نەکوژرانایە و بریندار

و ئـاواره نه‌بـوونایه ! , ده‌بووایه ئه‌و هه‌موو ڕووداوه ناخۆشانه ڕوویان نه‌دابایـه ؟ ! ... ده‌بـووایه و ده‌بـووایه و ... هـتد. هـه‌ر هـیچ نه‌بایـه ده‌بووایه ئه‌نفالی شووم ڕووینه‌دابایه ؟ ! ..

ئێـڕاق ده‌بـووایه کارێکـی بکـردایه کـه جه‌نگه‌کـه نه‌دۆڕێنـێت. له‌کاتی کۆبوونه‌وه‌کانـی ئۆپـیکدا لـه جـه‌زائیر و به‌هـۆی یارمه‌تیـی سـه‌رۆکی ئه‌وسای جه‌زائیر هه‌واری بومدیانه‌وه له 6ی مارتی 1975دا سه‌ددام حسێن ڕێکه‌وتننامه‌یه‌کی له‌گه‌ڵ محه‌مه‌د ڕه‌زاشای په‌هله‌ویدا مۆرکرد. (بـڕوانه پاشـکۆی ژمـاره 2). به‌پێی ئه‌م ڕێکه‌وتننامه‌یه ئێران هه‌موو یارمه‌تییه‌کانـی خـۆی بـۆ شۆڕشـی کـورد ڕاده‌گـرێت و ئێـڕاقیش لـه پاداشــتی ئه‌مــه‌دا به‌شـێکی ڕووبــاری شــه‌تاوی عــه‌ره‌ب کـه خاڵـی یه‌کگرتنی هه‌ردوو ڕووباری کوردیی دیجله و فوڕاتن ده‌داته ئێران.

ئـه‌م ڕێکه‌وتنـنامه‌یه به‌پێـی کارتـی سـه‌وزی ئامـریکا مۆرکـرا و ئـه‌و ڕووداوه کتوپــڕه نیــیه ! کــه وه‌ك (هێنــری کیســنجه‌ر)ی وه‌زیــری ده‌ره‌وه‌ی ئه‌وکاتی ئامریکا له یاداشته‌کانیدا باسی ده‌کات.
دوای ڕێکه‌وتنـنامه‌که ئێـران به‌شـێکی شـه‌تاوی عه‌ره‌بیـی لـه ئێـڕاق وه‌رگـرت. به‌رامـبه‌ر ئه‌مـه‌ش سـنووری ئێرانـی له‌سـه‌ر کورد داخست. ڕاکێته دژه ئاسمانییه‌کان پاشه‌کشه‌یان پێکرایه‌وه بۆ ئێران.

كـورد بەتـەنها مايـەوە, بەبـێ يارمەتيـی ئێـران و ئامـريكا. فـڕۆكە جەنگييەكانـی ئێـڕاق بەبـێ هـيچ بەرهەڵسـتييەكی ئەوتـۆ كەوتـنە بۆردومانكردنی گوند و هێزی پێشمەرگە. پاشاگەردانييەكی تەواوەتی بـوو. سـەرۆكی ئەوسای شۆڕشی كورد مستەفا بارزانيی نەمر چوو بۆ تـاران تاوەكو داوای يارمەتی بكات, بەڵام ئێران هەر نەيتوانی هيچ بۆ كـورد بكـات, ئـەوە ويسـتی ئەمـريكاييەكان بـوو. هەربـۆيە ئامـريكا وەڵامـی ئـەو نامانـەی نەدايـەوە كـە مسـتەفا بارزانيـی نەمـر و سـەركردايەتيی شۆڕشـی كـورد ئاڕاسـتەی سی ئای ئەی و حكومەتی ئامريكايانكرد. كـورد لـەو نامانـەدا تكايەكی زۆری لە ئامريكا كرد كە هەرچـی چۆنێك بێت پێشگيری لە تراژيديای هەرەسی شۆڕش بكات و يارمەتيی ئەو زۆرتر لە 200 هەزار پەناهاندە كوردە بدات كە ڕەويان كردبوو بۆ ئێران.

لەيەكـێك لـەو نامانـەدا هەمـوو گەورەييەكـی ئامـريكامان سـەلماند, تەنانـەت پـێمان گـووتن ئامادەين ببينە ويلايەتی "51"ی ئامريكا !. بـەڵام وەڵامـی ئـەوان "نەخێـر"يـش نەبـوو. بەڵكـو هـەر وەڵامـيان نەدايـنەوە و بـوونە هـۆی هەرەسهێنانی شۆڕشی كورد و ڕووداني ئەو هەمـوو تـراژيديايەی كـە دواتـر بـەدەيان ساڵ بەردەوامبوو.. تەنانەت ئـەو بـەناو دۆستانەشـی كـە كاتی خۆی فەرشی گرانبەها و گەردانەی مـرواريیان لــە بارزانيــيەوە وەردەگــرت كــە هێنــری كيســنجەر

نموونەیەکـیانە, هـیچ هێـزکارێکیان بـۆ پێشـگیریی ئـەو هەرەسـە نەبوو؟!...

نێوبـراو پـاش دەیـان ساڵ وەك هەڵسەنگاندنی ڕووداوەکانی شۆڕشی 11 سێپتێمبەری 1961 لە یاداشتەکانیدا بە ئێمە دەڵێت "قوربانیی هەمیشـەییی مـێژوو". ئەمـە لـە چـەند لایەنـێکەوە زۆر ڕاسـتە, بەڵام لـەدوای سـاڵی هەفـتاکانەوە دەکرێت ئەو "مێژوو"ە بکرێتە ئامریکا و بگووترێت "قوربانیی هەمیشەییی بەرژەوەندییەکانی ئامریکا".

دوای گەڕانـــەوەی ســـەرۆك مســـتەفا بارزانـــی لـــە تارانـــەوە بەدڵـــی شـــکاوەوە, نائومـــێدی و پاشـــاگەردانی لـــەناو شۆڕشـــی 11ی ســـێپتێمبەردا دەســـتیپێکرد. بـــیرۆی ڕامیاریـــی پارتـــی دیموکراتـــی کوردســـتان چـــەند جارێـــك کۆبـــووەوە تاوەکـــو بـــڕیارێك دەربکـــات. پرسـیاری ئـەو کاتـە ئـەوە بـوو "چـی بکـەین؟ ئایـا شۆڕشـەکەمان بەردەوام بێت بەبێ یارمەتی ئێران و ئامریکا یان بوەستێن؟".

ئـەوە هەڵبژاردنێکـی زۆر گـران بوو, بەڵام بەداخەوە بڕیاری وەستانی شۆڕش درا.

هەر بەڕاستیش هەڵبژاردنێکی گران بوو. ئەگەر شۆڕش ڕابوەستێنین, ئەوا خەباتی 14 ساڵمان بەهەدا دەچێت و سووپای ئێراق سەرلەنوێ دێـتەوە سـەرمان, ناوچە ڕزگارکراوەکانیش داگیردەکرێنەوە, و هتد.. ئەگـەر بەردەوام بین لەسەر شۆڕش ئەوا کەس نازانێت چی ڕوودەدات

بەبێ یارمەتیی نێونەتەوەیی لەدژی ڕژێمێك كە دەتوانێت هەموو شتێكی هەبێت و هەموو شتێك بكات.

ئەو هەڵبژاردنەی شۆڕشی 11ی سێپتێمبەر هەربە گرانی دەمێنێتەوە و یەكێكە لە هۆیەكانی لێكدابڕانی كورد لەیەكتری لەدوای ساڵی 1975ەوە. بەهۆی ڕاوەستانی شۆڕشەوە نزیكەی 100 هەزار پێشمەرگە چەكی دانا. هەندێك لەوانە خۆیاندایە دەست سووپای ئێراقەوە. برانە ئۆردوگا زۆرەملێیەكان لە بیابانەكانی عەرەبستانی ئێراقدا. هەندێكیان وەك پەناهاندە چوونە ئێران, ئامریكا و وڵاتانی تری ئەوروپا. هەندێكی تریان نەیانتوانی بڕوا بەم بارودۆخە ناهەموارە بكەن و كورد واتەنی بەسیل و دیق كۆچی دواییانكرد!. ئەمانە مردنیان پێ باشتر بوو لەوەی جارێكی تر خۆیان بدەنە دەست لەشكری داگیركەری ئێراقی.

بەهۆی ڕێكەوتنی 6ی مارتی 1975 و بەرژەوەندیی نێودەوڵەتی, كورد وازی لە شۆڕشەكەی هێنا, یاخود وازی پێ لێهێنرا. سەرئەنجامی ئەم ڕێكەوتنە درامایەك بوو بۆخۆی. هەموو خێزانی پێشمەرگەكان خرانە ئۆردوگا زۆرەملێیەكانی بیابانەكانی باشووری ئێراقەوە. ئێراق كۆنترۆڵی تەواوی ناوچە كوردییەكانی كرد. ڕژێمی ئێراق بڕیاری ئەوەیدا كە ئەو گوندانەی بەقوڵایی 20 كیلۆمەتر لەسەر

سـنووری ئێـرانن تـەخت بکـرێن و خەڵکەکەشـی بـەزۆر بخـرێنە نـاو ئـۆردوگا زۆرەملێـیەکانەوە. ئـەم بـڕیارە لەچـەند مانگێکـی کەمـدا پیادەکرا. هۆکەشی ئەوە بوو کە بەری هەر سەرهەڵدانێکی تری کورد بگیرێت و پێشمەرگەکان یارمەتی لە گوندنشینەکان وەرنەگرن. یاخود لـە ئێران لە پاشەڕۆژدا, چونکە ئێراق هیچ باوەڕێکی بە ئێران نەبووە و نییە.

خەڵکانێکی زۆر گیران. ئێراق هەموو هەوڵێکی دەدا بۆئەوەی جارێکی تر شۆڕشی کورد هەڵنەگیرسێتەوە.

سـەرانی پارتـی دیموکراتـی کوردسـتان ڕایانکـرد بـۆ ئێـران. سـەرۆك مسـتەفا بارزانی بەهۆی سەرئەنجامی ناخۆشی ئەم شۆڕشەوە لە 1ی مارتی 1979 لە ئامریکا بەنەخۆشی کۆچی دوایی کرد. کورد بەڕۆژی 6ی مارتـی 1975 دەڵـێت (هـەرەس)[5] واتـە شۆڕشـەکە تـوایەوە, هەروەك چۆن بەفر هەرەس دێنێت. هەندێك جار بە سەرئەنجامی ئەم شۆڕشەش دەگوترێت "نسکۆ".

لـە سـاڵی 1976دا و پـاش هـەرەس کۆنگرێسـی ئامریکـی ڕاپۆرتـی "پایك"ی دەرکرد. (بڕوانە پاشکۆی ژمارە 1).

---

[5] بەداخـەوە زۆر جـار وشـەی "ئاشـبەتاڵ"مـان وەك سەرئەنجامی ئەم شۆڕشە بـەر گـوێ دەکـەوێت, بـەڵام هـەرەس تـەنها هەرەسـی پارتـێك, بنەماڵەیەك یان کەسێك نەبوو, بەڵکو هەرەسی هەموو کورد بوو.

لـەم ڕاپـۆرتەدا هەنـدێك خاڵـی نهێنیـی شۆڕشـی 11ی سـێپتێمبەری 1961ی ئاشـکرا کـردووە. ئـەم ڕاپـۆرتە زۆر بـە ڕاشـکاوی دەڵـێت "ئامـریکییەکان وازیـان لـە کـورد نەهێـنا تاوەکـو کێشـەکەی خـۆیان لەڕێـی گفـتوگۆی 11ی مارتی 1970وە چارەسەر بکەن". هەروەها ڕاپـۆرتەکە دەڵـێت " ئامـریکا ویسـتی کـورد جارێکی تر لەدژی ئێڕاق بجەنگێتەوە و بەڵێنی هەموو یارمەتییەکیشیان تا سەرکەوتن پێدان". هـەمان ڕاپۆرتـی پایـك ئـەوە دڵنـیا دەکات کە ئامریکا و ئێران لەوەدا هـاوبیر بـوون کـە شـۆڕش بـۆ ماوەیـەك بـەردەوام بێت و بەس, بەبێ ئـەوەی هـیچ سـەرکەوتنێك بەدەسـتبهێنێت, واتـە بـەردەوام خەڵکـی کورد بکوژرێت و بەبێ هیچ ئەنجامێك.

لێرەدا پرسـیار ئەوەیـە "بۆچـی ئامـریکا ویسـتی کورد لە دژی ئێڕاق بجەنگێتەوە؟".

بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارە پێویستە کەمێك بڕوانینە ڕووداوەکانی سـەرەتای هەفتاکانـی سەدەی ڕابردوو, ئەوکاتەی کە عەرەبەکان لە جەنگدابـوون لەگەڵ ئیسرائیل. ئامریکا و ئیسرائیل ویستیان لەشکری ئێـڕاق بـە کـوردەوە خـەریك بکـەن تاوەکـو بەشـداریی جەنگی نێوان عـەرەب و ئیسـرائیل نـەکات. واتـە کـورد بـووە قوربانیـی ئـەم گەمـە نێونەتەوەییە گڵاوەی کە ئامریکا و ئێران و ئیسرائیل یارییان دەکرد.

لەسەرەتای ساڵی 1975ەوە مەترسیی جەنگی نێوان عەرەب و ئیسرائیل کۆتایی هات, هەربۆیە ئامریکییەکان وازیان لە یارمەتیدانی کورد هێنا بۆ سەرکەوتنی شۆڕشەکەیان. هۆکەشی زۆر ئاسانە, ئەمانە کاریان بەکورد نەما!..

هەر لە هەمان ڕاپۆرتی پایکدا دەتوانین ئەم دێڕە بخوێنینەوە: "ئێمە – واتە ئامریکییەکان – ڕامیارییەکی زۆر بێڕەوشتانەمان هەبوو بەرامبەر بە کورد, ئێمە وازمان لێنەهێنان گفتوگۆ بکەن و تاکۆتاییش یارمەتیمان نەدان".

ڕاپۆرتی پایك زۆر بەناوبانگ نییە لە ڕامیاریی نێودەوڵەتیدا, چونکە هەندێك ڕاستی لەدژی بەرژەوەندییەکانی ئامریکا دەخاتەڕوو. پاش ئاشکراکردنی ئەم ڕاپۆرتە لە گۆڤارێکی ناوچەییدا بەناوی (ڤیلچ ڤۆیس – دەنگی لادێ)دا بڵاوکرایەوە تاوەکو بەشێوەیەکی فراوان بڵاونەبێتەوە و هەموو کەسێك نەیخوێنێتەوە.

لیژنەی پایك لە ڕۆژی 19-01-1976دا ڕاپۆرتەکەی خۆیی پێشکەشی کۆنگرێسی ئامریکی کرد. بەڵام سەرۆك فۆرد لەسەر داواکاریی هێنری کیسنجەر نامەیەکی بۆ کۆنگرێس نارد تاوەکو ئەم ڕاپۆرتە بڵاونەکرێتەوە, چونکە لە دژی بەرژەوەندییە باڵاکانی

ئامریكایە. كۆنگرێس لەسەر ئەم داوایە ڕازی بوو و لە ڕۆژی 29-01-1976دا بڵاوكردنەوەی ڕاپۆرتەكەی قەدەغەكرد. بەڵام هەرچۆنێك بوو ئەم ڕاپۆرتە لە گۆڤاری (دەنگی لادێ)ی دەوروبەری نیۆركدا بڵاوكرایەوە و سێ ئای ئەی زۆربەی هەرە زۆری ژمارەی ئەو گۆڤارەی كۆكردەوە و گۆڤارەكەش درایە دادگا؟!...

پێتان سەیر نەبێت گەر بگوترێت: "ئامریكا بووە هۆی وێرانبوونی 5 هەزار گوندی كورد و كوژرانی زۆرتر لە 250 هەزار كورد لە پاش هەرەسەوە".

زۆرم پێ سەیرە كە هەڵەی زلهێزان هەردەم شاردراوەیە و هەمیشە میدیای خۆرئاوایی دیزە بەدەرخۆنەی دەكات.. بەڵام گەر وڵاتێكی جیهانی سێیەم یان لایەنێك كە پەیوەندیی بەمانەوە نەبێت, پاش هەر هەڵەیەك ئەوا دەبێتە ڕۆژی دوایی و دار و بەردی خۆرئاوا لێی هەڵدەستێتە سەرپێ. من هیچ وتەیەكم بۆ ئەم نابەرامبەرییە نییە. تەنها ئەوە دەڵێم تاوان تاوانە گەر ئامریكا تاوانبار بێت یان ئێراق یاخود فەلەستینییەكان یاخود ئیسرائیل...

لە 11ی سێپتێمبەری 2001دا تیرۆریستەكان هێرشێكی گەورەیان لەدژی ئامریكا پیادەكرد. ئەم هێرشە تا دنیا دنیایە لە هۆشی

مرۆڤایەتیدا دەمێنێتەوە, چونکە شێواز و ئامانجی ئەم هێرشە زۆر نوێ و جیاوازە.

دەربارەی شێوازی ئەم هێرشە, ئەوەیە کە زۆر بەباشی ڕێکخراوە و جێبەجێکەرانیشی بوونە قوربانیی کردەوەکەیان.

لایەنێکی جیاکەرەوەی تری ئەم هێرشە ئەوەیە کە لە دەرەوەی بازنەی تەکنەلۆژیای سەربازی ڕێکخرا و بەتەکنەلۆژیای سیڤیلی پیادەکرا, کە ئەمە تا ئێستا بەم شێوەیە ڕوووینەداوە.

دیارە دەبێت ئامریکا لەدیدی جێبەجێکارانی ئەم ڕووداوە شتێکی کردبێت, ئەگینا کێ ئامادەیە کارێکی واهی بکات؟.

جێبەجێکەرانیشی دەبێت بەبیرێکی وا چەکداربن کە وایان لێبکات ژیانیان هیچ بەهایەکی نییە لەبەرامبەر ئەو کردەوەیەی دەیکەن و دژی کێ و سەرئەنجامی چۆن دەبێت!.

زۆر کەس و تەنانەت ڕۆشنبیرانی ئامریکاش لەخۆیان دەپرسن کە بۆچی تائەم ڕادەیە خەڵکی ڕکی لە وڵاتەکەیانە؟!..

دەربارەی ئامانجی ئەم هێرشە, دڵی ئامریکایە, مادە و چەك, ناوەندی بازرگانیی جیهانی و وەزارەتی بەرگری, کە هەردووکیان هێماکانی ئابووری و هێزی ئامریکان. بەتایبەتی باڵەخانە هەوربڕەکانی تویںگ تاوەر کە هەردەم جێ شانازی و خۆبەگەورەزانینی ئامریکا بووە, بەڵام لەوە دەچێت لەمەودووا ئامریکا لە دروستکردنی باڵەخانەدا لەوە بەرزتر نەفڕێت, نەوەکی

نـزمتر بنیشـێتەوە و گراوند زیرۆی توینگ تاوەریش ببێتە گراوند مین تێن؟!.

ئەوەتـەی ئامـریکا هەیـە هێرشـێکی لـەم جۆرەی بەخۆیەوە نەدیوە. لەسـەروو ئەمانەشـەوە ئامـریکییەکان هەمیشـە دووربوون لە جەنگ و گۆڕەپانـی جەنگـەوە, بـەڵام لـەم هێرشـەدا جەنگ لە ناو ماڵەکانیاندا بوو!.

هێرشـــە تیرۆریســـتییەکە بـــۆ ســـەر ناوەنـــدی بازرگانیـــی جیهانـــی هێزکارێکـی دەروونیـی خراپـی هەبـوو بۆسـەر ئامریکییەکان, خەڵکی زۆر دەترسـان. ئـەم ترسـە گەیشـتە ڕادەیەکـی وا کـە ئەفسـەرانی ئاسایشـی کۆشـکی سـپی بـەباوەش دیـك چینی ببەنە ناو ژێرزەمینی کۆشکی سپییەوە.

ئـەم ڕووداوە هێزکارێکـی نێگەتـیڤانەی زۆریشـی بۆسـەر ئـەو هـەفت ملـیۆن موسوڵمانە ئامریکییە هەبوو کە دوو ملیۆنیان عەرەبن. ئەمانە ترسـی تۆڵەیان هەبوو لەلایەن هاووڵاتییەکانیانەوە و هەندێك ڕووداوی ناخۆشی وەك کوشتن, لێدان و ڕەگەزپەرستیش ڕوویدا...

لـەو ماوەیـەدا لەهـەر سـاتێکدا بیریـان لەوە دەکردەوە کە وا بۆمبێك دەتەقێـتەوە. ئامـریکییەکان ناچـاربوون هاتووچـۆی فـڕۆکەکان لـە ئاسمانـی ئامـریکا قەدەغـە بکـەن. ئەمـە 5 ڕۆژی خایانـد و زیانێکـی ئابووریـی مەزنـی گەیاندە ئامریکا و جیهان و بەملیاران دۆلار زیان بە کۆمپانیاکانـــی هاتووچـــۆی ئاسمانـــی کـــەوت. هـــەروەها فـــڕۆکە

کشتوکاڵییەکانیش نەدەبووایە بۆ ماوەی چەند هەفتەیەك بفڕینایە, نەبادا تیرۆریستەکان هێرشێکی بایۆلۆژی بۆسەر ئامریکا بکەن. دەستەڵاتی ئامریکی چەندین خۆئامادەکاریی سازدا, بەتایبەتی لە فڕۆکەخانەکاندا. ئەم ترسە بەهەندێك لە وڵاتانی خۆرئاوای ئەورووپاشدا بڵاوبووەوە. ئەمانیش خۆیان بە نیشانێك دەزانی بۆ هێرشێکی لەناکاوی تیرۆریستەکان. هەربۆیە وڵاتانی ئەورووپاش کەوتنە خۆئامادەکاری بۆ ئەوەی بەری هەر چالاکییەکی تیرۆریستان بگرن.

هەڵبەت هەندێك لەم دەوڵەتانە لەهیچی نەبوو!, خۆیان خستە نێو ئەم بەرەی بەرگرییەوە تاوەکو باشتر دواکەوتەیی (تبعیە) خۆیان بۆ ئامریکا بسەلمێنن و دڵی ڕازیتر بکەن...

دیارە دەوڵەتی ئیسرائیل لە هەموویان دڵگەرمتر بوو و ڕووداوەکانی 11ی سێپتێمبەری بەجۆرێك قۆزتەوە کە ئەمجارەیان بەبێ هیچ دەستپاراستنێك کەوتە گیانی منداڵ و ئافرەتی فەلەستینییە داماوە بێکەسەکان و دەوڵەتانی عەرەبیش لە ترسی ئامریکا چاو و گوێی خۆیان لێ کوێر و کەڕ کرد؟!..

11ی سێپتێمبەر بە کارەساتێکی جیهانی دادەنرێت. هەموو دەوڵەتان بەگشتی و دەوڵەتە ئەورووپییە خۆرئاواییەکان بەتایبەتی, ئیسرائیل, ئۆستralia و کەنەدا پرسەیان بۆ ئەم کارەساتە گێڕا.

پرسەكە بەدوو جۆر بوو, یەكەمیان خەڵكی سادە بوون و خەفەتباربوون بۆ ئەو خەڵكانەی كە لە ناوەندی بازرگانیی جیهانیدا گیانیان لەدەستدا, كەیەكێك لەو خەڵكە سادانە من بووم. دووەمیان دەوڵەتان و میدیا بوون. ئەمانیش پرسەیان بۆ ئەم كارەساتە گێڕا و هەندێكیشیان زۆرڕەوییان تێداكرد.

لە هەندێك شوێنی كوردستان پیاوێك سەرۆكی گوندێكە. بەم پیاوە دەگووترێت (ئاغا). ئاغا هەموو شتێكە لە گوندەكەیدا, یاسایە, هەندێك جار ئایینە, هتد. بەكورتییەكەی ئاغا ئامریكایەكە بۆ خۆی. ئەگەر لە گوندەكەدا كەسێك بمرێت, ئەوا پرسەیەكی ئاسایی بۆ دەگیرێت, ڕۆژێك یان دوو ڕۆژ یان لەویش كەمتر ئەگەر كەسێكی نەگبەت و بێكەس بێت. بەڵام ئەگەر كوڕێك یان خزمێكی ئاغا بمرێت ئەوا هەموو گوندەكە دەبێتە پرسە, گرنگ نییە ئەو كوڕە یان ئەو خزمەی ئاغا كەسێكی باش بووە یان نا, هەموو گوندەكە پرسەی بۆ دەگرێت.

من ڕەفتاری ئەو دەوڵەتە خۆرئاواییانە و میدیای خۆرئاوایی بەتەواوی بەو كوردە گوندنشینانە بەراورد دەكەم. ڕووداوی زۆر گەورە و ناخۆش لە جیهاندا ڕوودەدەن كە زۆر لەوەی ناوەندی بازرگانیی جیهانی لە نیۆرك تراژیدیاویترن, بەڵام لای دەوڵەتە خۆرئاواییەكان و میدیای خۆرئاوایی بەو شێوە جەرگبڕە نین!, دیارە كەم و زۆر باسی

ڕووداوه جیهانیـیه نائامریكاییەكانـی تریش كراوه و دەكرێت, وەك لە دەنگـوباس یان ڕەشكردنەوەی چەند دێڕێكی ڕۆژنامەیەكیان و دەڵێن بەداخـەوه یـان ناخۆشـە و نابێت كاری واهی ڕووبدات و هیچی تر؟!. بـەڵام لەبەرئەوەی ئەم جارەیان ناخۆشییەك لە ئاغا ڕوویداوه دەبێت هەموویان دڵسۆزیی خۆیان بۆ ئاغاكەیان پیشانبدەن و خۆیان خەمبار بكەن.

بۆ نموونە لە وڵاتێكی وەك هۆڵەندادا بەشێوەیەكی ڕەسمی پرسە گیرا. هۆڵەندییـیەكان خـۆیان ئەگـەر جـار ناجارێـك خولەكـێك بۆ مردووەكانی خـۆیان بوەسـتن, بـەڵام بـۆ مردووەكانـی ئامـریكای ئاغـا سـێ خولەك دەوەسـتن. بەدرێژایـی چـوار ڕۆژ, سـێ كەناڵـی تەلەڤزیۆنیی هۆڵەندی بـەردەوام بەرنامەیەكـی تایبەتیـی لەسـەر هێرشی تیرۆریستان بۆسەر ئامـریكا پێشـكەش كـرد و بەتەواوەتـی دەنگوباسـەكانیان داپۆشـی. (ڤـیم كـۆك)ی سـەرەك وەزیرانـی ئەوسـای هۆڵـنداش بـۆماوەی سـێ خـولەك لەبـەردەم باڵوێـزخانەی ئامریكا لە لاهای بەبێدەنگی وەستا. ڕیپۆرتاژی زۆر, گریان, چەپكە گوڵ, جنێو و كفركردن, هتد...

پێشـتر نـاوی دەوڵەتانـی خـۆرئاوام لەگـەڵ مـیدیای خـۆرئاوادا هێـنا, چــونكە بــەڕای مــن ئــەم مــیدیایه تــەواو نیــیه و كەموكــوڕی و نادادپەروەریـی زۆر تـێدایە. ئـەم مـیدیایه هـەردەم لەژێـر هێـزكاری

ڕامیاریی خۆرئاوادایە بەتایبەتی ئامریکا و ئیسرائیل. دیارە بەو پێیە ئازادیی تەواوی ڕۆژنامەوانی بوونی نییە.
تـەواوی کەناڵەکانی میدیای ئەورووپی (یەك دەنگ و یەك ڕا)ن و لەیەك گۆشـەوە دەڕوانـنە ئـەو وڵاتانەی کە لە دەرەوەی خۆیانە. بۆ نموونە کامێـراوانێك ئەگـەر بچـێتە یەکـێك لـە وڵاتانی جیهانی سێیەم,[6] تەنیا

[6] جیهانـی سـێیەم: ئەمـە ئـەو دەسـتەواژەیەیە کـە وڵاتانـی خۆرئاوایـی بەسەر ناخۆرئاوایـیدا دایانـبڕیوە. جیهانـی سـێیەم لەدیـدی خـۆرئاوادا دواکەوتـووە, ئیسـلامە, لەچکبەسـەرە, چـەکدارە بەچـەکەکانی خـۆیان!, چـاوگەی تیرۆرە و هتد..

بـەڵام بـیری خـۆیاندەبەنەوە کـە ئـەم جیهانـی سێیەمە و بەتایبەتی خۆرهەڵاتی نـزیك لانکـەی شارستانی بووە.. سەرچاوەی ڕەهای ئەو بیر و پێشکەوتنەیە کە ئێستا لای خۆرئاوایە.
بـۆ نمـوونە هەمـوو پێشـکەوتنەکانی شارستانیی خۆرئاوا بەندە بە ڕەوڕەوەوە, ئـەم ڕەوڕەوەیـە هـەفت هـەزار سـاڵ پێش زایین لە گوندێکی کوردستان بەناوی "چەرموو"ەوە داهێنراوە یان بەکارهێنراوە.
تەنانـەت ئایـینی دیـان کە خۆرئاواییەکان شانازیی پێوەدەکەن و لە ئایینەکانی تـر پێشـکەوتنخوازترە, هـەر لەم خۆرهەڵاتی نزیکەوە سەری هەڵداوە, لەوانەوە بـڕواننە دۆزیـنەوەی نووسینی مێخی لای سۆمەرییەکان, سەرەتاکانی پەرلەمان هـەرلای سـۆمەرییەکان و دروستکردنی قوتابخانە, ئەستێرەناسی, دەرمانسازی و زۆریـتر کەلەسـەر تەخـتە گڵینەکانـی سـۆمەر و بابلیـیەکان دەیخوێنیـنەوە و بوونەتە خاڵی سەرەتا بۆ پێشکەوتنی شارستانیی خۆرئاوایی.

خەریکی فلیمکردنی لایەنە نێگەتیڤەکانی ئەو وڵاتەیە. باشترین جێگە بۆ زۆمی کامێراکەی گەڕەکە میللی و دواکەوتووەکانن, ئافرەتانی لەچك بەسەرن, مزگەوتن, پیاوانی چەکدارن, هتد. کەچی هەر لەو وڵاتەی کە ئەم وێنەی تێدا دەگرێت, گەڕەکی پاك و شەقامی جوان و بینای بەرز و ئافرەتی بێ لەچك و مینی ژۆب لەبەریش هەن, هتد. بەڵام ئەو بەمەبەستەوە گوێناداتە ئەمانە.

خۆشترین بابەت بۆ ڕۆژنامەنووسێکی خۆرئاوایی, بابەتێکە کە باس لە دواکەوتوویی ئەو وڵاتە بکات. ئەو بابەتێکی واهی هەڵنابژێرێت کە باس لە مێژوو, هونەر, وێژە, ژیانی ڕۆژانە و هتدی بکات تاوەکو بینەر و خوێنەری خۆرهەڵاتیی پێ لێزان ببێت!.

هەربۆیە بینەر و خوێنەری خۆرئاوایی بەو بیرە ترسناکانەوە گۆش دەکرێت لە بارەی وڵاتانی جیهانی سێیەمەوە. ئەوانە وا بیردەکەنەوە کە مرۆڤی جیهانی سێیەم و بەتایبەتی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست

ئەو زانستەی کە خۆرئاواییەکان دۆزیویانەتەوە و پەیوەندیی بەسەرەتا زانستییەکانی جیهانی سێیەمەوە نییە بریتییە لە بۆمبای ئەتۆم و کیمیاوی و چەکی فرەکوژی تر. خۆرئاواییەکان دۆزەرەوەی زانستی ئەلەکترۆنین, کە ئێستا پایەیەکی گرنگی جیهانگیرییە بۆئەوەی بەشێوەیەکی باشتر جیهان بەڕێوەبەرن و ئاڕاستەی کاروکردەوەکانی جیهانی سێیەم بکەن... بەڵام دەبێت باش ئاگاداربن چونکە هەر بەهۆی جیهانگیرییەکەی خۆیانەوە تیرۆریش جیهانگیر بووە!.

هەموویان لە خانووی زۆر دواکەوتوودا دەژین, هەموو ئافرەتانی ئەوێ لەچـکیان بەسـەرەوەیە, هەمـوو پیاوان چەکدارن و هتد. هەربۆیە لەو سـالانەی ڕابـردوودا خەڵکـی خۆرئاوایـی ئـەم پرسـیارانەیان لـە مـن کردووە:

خەڵکی کوێی؟ ئەمە ئەو پرسیارە ئاساییەیە کە دەیانەوێت بزانن من لـە کوێـوە هاتـووم. چـونکە هەنـدێك خەڵکـی سـەر ڕەش لەوانەیە لە ئامـریکا, ئیتالیا, ئیسپانیا و یۆنانەوە هاتبن. ئەوانەش بەپێی میدیای خـۆرئاوا پێشـکەوتوو و ڕۆشـنبیرن. ئەگـەر خەڵکـی ئـەو وڵاتانـە دەرنەچم, ئەوا بۆی هەیە زۆر بەئاسانی پرسیاری ترم لێبکات!
پـاش ئـەو پرسـیارە دەیانـەوێت زۆرتـر بـزانن, ئەوانـە لەوانەیـە لـە سووچـی ڕۆژنامەیەکدا بابەتێکیان لەسەر وڵاتەکەی من خوێندبێتەوە یـان تەماشـای ڕاپۆرتاژێکـیان لەسـەر وڵاتەکـەی مـن کـردبێت کـە ئەوانـەش دیـارە بەپێی بیری ئاسایی ئەو ڕۆژنامەنووسە خۆرئاواییانە ئەنجامدراوە بۆیە پرسیار دەکات و دەڵێت:
ئایا ئێوەش کۆمپیوتەرتان هەیە؟
ئێوەش هەر لەم جۆرە خانووانەدا دەژین؟
ئایا ئێوەش لەکاتی ژنوژنخوازیدا ئاهەنگ دەگێڕن؟
چۆن نان دەخۆن؟

گۆشتی بەراز دەخۆن؟ [7]

ئایا زانکۆتان هەیە؟

ئایا ئوتومبیل لە وڵاتی ئێوەدا هەیە؟

ئایا شۆفێری ئوتومبیل لای ئێوە دەبێت مۆڵەتی لێخووڕینی پێ بێت؟

ئەوانە و پرسیاری ناخۆشی تریش. بەڵام من زۆر گوێیان پێنادەم چونکە دەزانم ئەو کلۆڵانە ئاگایان لە چ نییە و دەشزانم ئەو پرسیارانە سەرچاوەکەیان لەکوێوەیە.

دەربارەی ڕەفتار و شێوازی ئەم میدیای خۆرئاوایە لەسەر جیهانی سێیەم, چەند ساڵێك لەمەوبەر بەهۆڵەندی وتارێکم نووسی. لەو وتارەدا ئەوەم بۆ خوێنەرانی خۆرئاوایی ڕوونکردبووەوە کە بۆچی ئەوان ئەو هەڵوێستە نەزانانەیان بەرامبەر ئێمەی خۆرهەڵاتی هەیە, بەڵام ئەو لایەنەی کە من وتارەکەم بۆ ناردبوو بەوە نەسازا کە وتارەکەم بڵاوبێتەوە چونکە من دەستی میدیای خۆرئاوایم

---

[7] خۆرئاواییەکان بەتایبەتی لەم پرسیارەدا زۆر نادادپەروەرن. ئەمانە لەبەرئەوەی هەست و سۆزێکی زۆریان بەلای جوولەکەوە هەیە, بۆ جوولەکە ئاساییە گۆشتی بەراز نەخوات یان ڕەگەزی نێر خەتەنە بکات, بەڵام بۆ موسوڵمانێك کە یەکەمیانی بەلاوە تابووە و دووەمیانی بەلاوە سوننەتە... دواکەوتنە!..

خســـــتبووه ڕوو و ئامانجــــه ڕامیاریـــــیەکەیانم بـــــۆ خوێـــــنەران ڕوونکردبووەوە.

ئامانجـی مـیدیای خۆرئاوایـی بـه کورتـی ئەوەیـه کـه بـۆ هاوولاّتیانی خـۆیان بسـه‌لمێنن کـه ئـەمان باشـترینن و خۆشـترین ژیانـیان هه‌یـه. چـونکه بەشـەکەی تـری جـیهان یـان بەشـێوەیەکی تـر ئەوانـەی کـه ناخـۆرئاواین دواکەوتـوون. ئامانجه ڕامیارییەکەی پشتی ئەم میدیایه ئەوەیـه که بەم بیرانه هەرچی سەرهەڵدان یان هەندێك جار شۆڕش بۆ ژیانێکی باشتر له کۆمەڵگەکانیاندا بەری پێ بگرن.

لەڕاستیدا ژیانی خەڵکانی خۆرئاوایی تا بڵێی مادی و بێگیان و وشك و ناخۆشـه. ئەمانـه تەنها بۆ ئەوەی بژین بەتاریکی لەخەو هەڵدەستن و بەڕاکـەڕاك خۆیاندەگەیەنـنه سـەر کارەکانـیان و ئـێوارەش بەتاریکی دەگەنـەوە ماڵەوە. ئێوارانیش هەرچۆنێك بێت بەپەلەپەل خواردنێکی سـادە و ساردوسـڕ دروسـتدەکەن و پاشـان خـەو دەیانـباتەوە بـۆ سـبەینێیەکی دووبـارە. ئەمـه کـار و کردەوەیانه بەدرێژایی ژیانیان و ئـەو مانگانەیەشـی وەریدەگـرن دەبـێت یـەك بۆ سێی بەناوی باجەوە بکەنـه دەسـتی خێـزانه بـێکارە شـاهانەکانیانەوە بـۆ بەڕێوەبردنـی کۆشـکەکانیان و بەردەوامیـی گەشـتەکانی ئافریکایان بۆ ڕاوەشکار و کـــڕینی فــــەرۆی گـــرانبەها و ڕۆلـــێت و پۆکەرەکانـــی شـــەوانی مۆنتـیکارلۆیان.. ئەمانـه سـالاّنه گەشـتێك یـان زۆرتـری دەرەوەی وڵاتەکـەیان دەکـەن و جارجـارەش بەهـۆی ڕامیاریی نادادپەروەرانەی

ولآتەکەیانەوە لە شوێنێکی وەك دوورگەی (بالی)ی ئەندەنووسیا بۆمبێکیان پیادا دەتەقێتەوە و مۆمی ژیانیان دەکوژێتەوە...

هەرچۆنێك بێت میدیای خۆرئاوا هەمیشە ڕۆڵێکی خراپ و ترسناکی پیادەکردووە لەو ڕووداوانەی ڕابردوودا و لەوانەشی کە ڕوودەدەن. ئەم میدیایە هێرشە تیرۆرستانەکەی 11ی سێپتێمبەری کردە جەنگێکی گەورە. سەرباری ئەوەش دەیەوێت بیکاتە جەنگێکی ڕەگەزپەرستانە. بۆ نموونە دەزگایەکی میدیای هۆڵندی لە 27ی سێپتێمبەری 2001دا گشتپرسێکی ڕێکخست. شاپرسیاری گشتپرسەکە ئەوە بوو "ئەو موسوڵمانانەی کە لە هۆڵندان و هێرشەکەی 11ی ستێپتێمبەریان پێباشە, ئایا بکرێنە دەرەوە یان نا؟!". لە ئەنجامدا نزیکەی "65٪"ی خەڵکی هۆڵندی بە "بەڵێ" وەڵامی دایەوە. سەرئەنجامی گشتپرسەکەش بەفەرمی لە میدیای هۆڵندیدا بە بەرفراوانی بڵاوکرایەوە.

ئەوەی من بزانم و بیستبێتم زۆرتر لە "95٪"ی موسوڵمان و لەوانەش موسوڵمانەکانی هۆڵندا هێرشەکەی 11ی سێپتێمبەریان پێباشە, باشترین نموونەش بۆ ئەمە ئاهەنگێڕانی فەلەستینییەکان بوو بەبۆنەی وەك خۆیان دەڵێن سەرکەوتنەکەی 11ی سێپتێمبەرەوە. تەنانەت لە ولآتێکی وەك کووەیتدا کە ئامریکا ئەو

هەمـوو یارمەتیـیەی لە ساڵی 1991دادا بۆ ڕزگارکردنی لەژێر چنگی سـەددام حوسـەین, کەچـی (دوو بـۆ سـێ)ی خەڵکـی کووەیت لەگەڵ ئوسـامە بن لادندان و زۆربەیان دژی بوونی سوپای ئامریکین لە خاکی کووەیـتدا, هەربـۆیە لـە مانگـی ئۆکـتۆبەری 2002دا کووەیتیـیەك کۆمەڵـێك سـەربازی ئامریکیـی دایـە بـەر ڕێژنـەی گـوللە و یەکێکـی لێکوشتن و چەند کەسێکیش بریندار...

هەرچـۆنێك بـێت بەپێـی ئـەو گشتپرسـە نێوبـراوەی سـەرەوە دەبێت زۆرتـر لـە نیو ملیۆن موسوڵمان لە هۆڵەندادا بکرێتە دەرەوە. هەروەها ئەوەشـی مـن بـزانم و بیستبێتم و هەستم پێی کردبێت, سەرئەنجامی ئـەو گشتپرسـەی کـە باسکرا تەواو نییە, چونکە ژمارەیەکی زۆر لەوە زۆرتر هۆڵندی هەن و دەیانەوێت موسوڵمانەکان بکرێنە دەرەوە بەڵام ناوێرن بەئاشکرا دان بەو ڕاستییەدا بنێن یان دەنگ نادەن.

پێش ئەم گشتپرسە, هیچ کەسێك لە هۆڵندا نەیدەوێرا بەئاشکرا باسی کـردنە دەرەوەی زۆرتـر لـە نـیو ملـیۆن مـرۆڤ بکـات. بـەڵام دوای گشتپرسـەکە بووە کارێکی ئاسایی. واتە میدیا دەتوانێت زۆر بەباشی وەك پەنـــدە هۆڵندیـــیەکە دەڵـــێت: "ســـەگە نووســـتووەکان بەئاگابهێنێتەوە".

نموونەیەکـی تـری ئـەم گشتپرسـانەی کـە تۆوی ڕەگەزپەرستی لەنێو خەڵکـیدا خـراپتر دەوروژێنـێت, ئەوەبـوو کـە دامـەزراوی "گالـوب" ئەنجامـیدا و ئامانجـی گشتپرسـەکەش ڕاوەرگرتنی ئامریکاییەکان بوو

بـۆ ئـەوەی عەرەبـە ئامـریکاییەکان ناچـاربکرێن کارتێکـی تایـبەت هەڵبگـــرن بـــۆ ناســـینەوەیان. ٪49ی ئامـــریکاییەکان ڕازیـــبوون بەدروســـتکردنی ئـەم کارتـە. لێـرەدا بـەراووردی ئـەم گشتپرسـە و ڕەفـتاری سەردەمی ئەڵمانیای نازی دەکەم کە جوولەکەکان دەبووایە نیشـــانەیەکیان بەســـەر ســـنگیانەوە هەڵواســـیایە. بـــێگومان چ جیاوازییەکی نییە؟!.

لـە گشتپرسـێکی تـردا ٪58ی ئامـریکاییەکان داوای ئەوەیانکـرد کـە عەرەبـە ئامریکاییەکانـی ئامریکا! بخرێنە ژێر لێکۆڵینەوەی تایبەت و توندی ئاسایشی ئامریکاوە.

لایەنێکـی تـری ئـەم پشـتگیرییەی مـیدیای خـۆرئاوا بـۆ ئامـریکا, پیشـاندانی بەردەوامـی هەمـوو ئـەو فیلم و ڕاپۆرتنامانە بوو کەلەسەر تـیرۆرن و ئـەو تـیرۆرەش پەیوەندیی بە عەرەب و ئیسلامەوە هەیە.. بەڕادەیـەك لـەو ماوەیـەدا جگـە لـەو فـیلمانە هیچـی تـرمان لەسـەر کەناڵەکانـی تەلەڤزیۆنـی ئـەوروپا نەدەبینی. کەناڵەکانی ئاڕ تی ئێڵی چوار و پێنجی هۆڵندا نموونەی ئەو کەناڵانەن..

لـەم جـیهانەی ئـێمەدا زۆربـەی بـڕیارە ڕامیاری و چارەنووسسازەکان لەپێشـدا لەلایـەن مـیدیاوە دەوروژێنـرێت. یـان بەشـێوەیەکی تـر ڕامیارەکان بیرۆکەکانی خۆیان دەدەنە میدیا و ئەمیش بەهۆی کەناڵە جیاوازەکانیـــیەوە, بـــۆ نمـــوونە گشـــتپرس, لەنـــێو خەڵکـــیدا

بڵاویدەکاتــەوە. پاشـان بابەتەکـە دەبێـتە بابەتـی ڕۆژ، زۆرجاریش وا ڕوودەدات کـە هـەمان بابـەت ببێـتە خاڵـی گفـتووگۆی پەرلەمان، زۆر بەئاسـانیش دەبێـتە بڕیارێکـی پەرلــەمان. ئەمــە مــن پــێم وایــە بەکارهێنانێکــی زۆر خراپــی دیموکراســییە بــۆ ئامانجــە ڕامیاریــیە گڵاوەکان.

لـە 11ی سـێپتێمبەری 2001دا جـیهان بـووە دوو بـەرەوە بەپێـی وتەیەکـی بۆشـی سەرۆکی ئامریکا. بەرەی دیموکراسی و سەربەستی و وڵاتـە شارستانییەکان، واتە ئامریکا و دەوڵەتانی خۆرئاوا و هەندێك لـە هەوادارانـی خـۆرئاوا. بەرەکـەی تـریان بەرەی تیرۆرە کە ئەمەیان هەردەبێت وڵاتانی جیهانی سێیەم و بەتایبەتی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست بن.

لێرەدا دەمەوێت کەمێك هەڵوێستەیەك بگرم، بەتایبەتی لەسەر وشەی تـیرۆر. ئـەم وشـەیە لـەم سـاڵانەی دواییدا لە میدیای خۆرئاواییدا زۆر بەکاردێنرێت، بەڵام تیرۆر چییە و کێ تیرۆریستە؟.
چـەندین بیروبۆچـوونی جیاواز لەسەر تیرۆر هەیە کە پەیوەندییان بە چـەندین گروپـی جـیاوازەوە هەیـە لەوانە ئایینی، ڕژێمەکان و میدیا و هتد.

بۆ گروپێكی نازی له ئه‌ڵمانیا, هێرشێك بۆ سه‌ر خه‌ڵكی بێگانه‌ تیرۆر نییه‌, به‌ڵام بۆ خه‌ڵكانی تر تیرۆره‌. بۆ ئه‌ڵمانیای نازی له‌ جه‌نگی جیهانیی دووه‌مدا كردنی جووله‌كه‌ به‌ سابوون تیرۆر نه‌بوو, به‌ڵام بۆ خه‌ڵكانی تر و به‌تایبه‌تی جووله‌كه‌ تیرۆره‌. بۆ وڵاته‌ ئیسلامییه‌كان و به‌تایبه‌تی زۆربه‌ی خه‌ڵكانی موسوڵمان هێرشێك له‌دژی ئامریكا و وڵاتانی خۆرئاوا تیرۆر نییه‌ و به‌ڵكو جه‌نگی پیرۆزیشه‌, به‌ڵام بۆ ئه‌و كه‌سانه‌ی كه‌ موسوڵمان نین تیرۆره‌ و جه‌نگێكی گڵاویشه‌. بۆ ڕژێمێكی دیاریكراو هه‌ر كرده‌وه‌یه‌ك له‌ دژی به‌رژه‌وه‌ندییه‌كانی بێت تیرۆره‌, به‌ڵام بۆ هه‌ندێكی تر خه‌باتی درێژخایه‌ن و جه‌نگی پیرۆزه‌. بۆ میدیا, به‌تایبه‌تی میدیای خۆرئاوایی هه‌رچییه‌ك دژی ئامریكا و وڵاتانی خۆرئاوا بكرێت تیرۆره‌, به‌ڵام بۆ میدیای ناخۆرئاوایی نا !. بۆ هه‌ندێك كه‌س جه‌نگی پیرۆزی ئیسلام تیرۆره‌ هه‌روه‌ك جه‌نگی به‌رژه‌وه‌ندیی وڵاتانی خۆرئاوا. به‌كورتی هه‌ر لایه‌ك ڕایه‌كی هه‌یه‌ و هه‌مووش جیاوازن.

به‌لای منه‌وه‌ پێناسه‌یه‌كی ساده‌ بۆ تیرۆر ئه‌وه‌یه‌ هه‌ر كرده‌وه‌یه‌ك ببێته‌ هۆی زیان گه‌یاندنی مرۆڤ, یان سه‌رئه‌نجامی ئه‌و كرده‌وه‌یه‌ ئه‌گه‌رچی ڕاسته‌وخۆش نه‌بێت ببێته‌ ئه‌زیه‌تدانی مرۆڤ. ئنجا ئایا مرۆڤێك بێت یان ملیۆنێك هه‌ر تیرۆره‌.

کەواتــە هێرشــی ئەتۆمیــی ئامریکا بۆ سەر هێرۆشیما تیرۆرە. هێرشی جـوولەکە بۆسـەر گوندی دێریاسین لەلایەن ڕێکخراوی ئەرگۆن ڕەفای لیۆمـی و کوژرانـی زۆرتـر لـە 200 کـەس تێـیدا تـیرۆرە. چـالاکییە خۆکوژییەکانــی فەلەســتینییەکان لــەدژی جوولەکەکانــیش تــیرۆرە. ئـەوەی تـورکەکان لـەدژی کـورد دەیکـەن تـیرۆرە و کەسـیش باسـی ناکـات. بەکارهێنانـی گـازی کیمـیاوی کـە لەلایـەن ولاّتانی خۆرئاواوە دروســتکرا و درایــە ئێــڕاق لــەدژی کــورد , تــیرۆرە. کــە ئــەدوارد شـیڤەرنادزەی وەزیـری دەرەوەی ئەوسـای سـۆڤیەتیش نکوڵیـی لەم هێرشـە کیمیاوییـە بۆ سەر کورد کرد, ئەویش هەر تیرۆر بوو. پێدانی چەکی کیمیاوییش لەلایەن هۆڵندا و ئەڵمانیا و ولاّتانی تری خۆرئاواوە بـۆ ئێـڕاق ئـەویش بەدڵنیایـیەوە تـیرۆرە. هێرشــی 11ی سـێپتێمبەر بۆسـەر ناوەنـدی بازرگانیـی جیهانـیش هـەر تـیرۆرە, ئەو زللەیەی کە مامۆسـتای وێـنە بەناهـەق لێیدام و ئەوکاتە تەمەنم پێنج ساڵان بوو و لە یەکی سەرەتایی بووم هەر تیرۆرە و هتد..

لێرەدا چەند بەراووردێکی دژبەیەك بەپێویست دەزانم:

بەراوودی یەکەم:

سـالاّنێکی زۆرە داگیرکـەری ئێڕاقی لەو بەشە بندەستەی کوردستاندا مـینی چاندووە, ئەم مینانە زۆربەی هەرەزۆری لەلایەن کۆمپانیا دژبە

مرۆییەکانی ئەوروپاوە دروستکراوە, بەتایبەتی ئیتالیا و سوید, زۆر بەتایبەتیش کۆمپانیای دروستکردنی ئوتومبیلی فیات. ئەم کۆمپانیایە جگەلە دروستکردنی ئەو ئوتومبیلانە, خاوەنی کۆمەڵێك کۆمپانیای هاوبەش و هاوپشکی بچووکی ترە بۆ دروستکردنی چەك و کەرەستەی تر.

یەك لەو کەرەستانە ئەو مینانەیە کەبە ملیۆنان لە کوردستاندا چێنراون. بەهۆی ئەو مینە ئیتالییانەوە هەزاران کەس لەناوچوون, هەزاران منداڵ و گەورە بێ دەست و پێ بوون. دەیان هەزاران سەر ئاژەڵ لەدەست چوون. دروستکردنی ترسێکی زۆر لەدەیان ناوچە و چێنەکردنی کشتوکاڵ تێیدا و هتد..

ئەمە تیرۆرە و تیرۆرێکی گەورەشە و لەوەی 11ی سێپتێمبەریش گەورەترە.

خەڵکانی خۆرئاوایی کە باسی ڕۆیشتن و زەوی و پێ دەکەن, یەکسەر پێڵاوی ئیتالییان بەبیردادێت!, کە چەند جوان و چاك و نایابە!. بەڵام لای کورد پێڵاوی ئیتالی, نەك جوان و چاکە و پێ دەپارێزێت!, بەڵکو زۆرجار دەستیشت بەپێتەوە بۆ هەتا هەتا لێدەکاتەوە..

ئەو مینانە بەلای کۆمەڵگە و میدیای خۆرئاواییەوە تیرۆر نییە!, بەڵام ئەگەر بێت و یەکێك لەو بێ دەست و پایانەی هەزاران کارەساتەکانی مینەکانی ئیتالیا و سوید و وڵاتانی خۆرئاوا, بۆمبێك بخاتە ناو دەستەی بەڕێوەبەرایەتیی کۆمپانیای فیاتەوە یان هەر یەکێك لەم

کۆمپانـــیا تیرۆریســـتانەوە, ئـــەوە دەبێـــتە تیرۆریســـت و مـــیدیای خۆرئاوایی دەیکاتە هەرایەکی گەورە و کوژراوانیش لە ڕێ و فەرمێکی گـەورەدا دەنـێژرێن و زەنگـی کلێسـەکان گـوێ کـەڕ دەکـەن, خـەڵك دەگـرین, چـەندین خـولەك وەسـتانی ماتەمـی, چـەپکە گـوڵ, کـۆڕ, یادکردنەوەی ساڵ بە ساڵ و ... هتد.

بەڵام کامیان تیرۆرن؟..

مـن لەبەرئەوەی خۆم لەدروستکاران و چێنەرانی ئەو مینانە بەمرۆڤتر دەزانم, ناتـوانم کارێکـی لەو شێوەیەی خۆیانیان لەگەڵدا بکەم, تەنها ئـەوەم لەدەسـت دێـت, ئەگـەر بمـەوێت ئوتومبـیل بکڕم, ئەوا یەکەم مەرجم ئەوەیە کە فیات نەبێت..

بەراووردی دووەم:

کۆمپانـیای شـێڵی هۆڵندی و بریتانی کە پشکی زۆری هەردوو بنەماڵە شـاهانەکەی ئەم دوو وڵاتەی تێدایە, هەر لە ساڵانی 1973وە (488 ملـیۆن)! بەرمـیل نـەوت و ئـاوی پـیس و مـادەی کیمیاویـی پیسـی بەئاگاداریـی تـورك فـڕێداوەتە ژێـر زەوییەکانـی ناوچـەی دیاربەکـری باکـووری کوردسـتانەوە. بەهـۆی ئـەم ڕەفـتارە دژبـە کـورد و مـرۆڤایەتییە تیرۆریسـتییەوە, هـەزاران دۆنم زەوی پـیس بـوون و هەزاران جووتیار لەپیشەی کشتوکاڵیتی بوون.

(تێبـینی: مـن ئەگـەر لـە تەمەنـی فێربوونـی یـەك و دوومـەوە تـا ئەو ڕۆژەی دەمـرم خەریکـی ژماردنـی یـەك و دوو بـوومایە, باوەڕناکـەم بگەیشتمایەتە نیوەی ئەو ژمارەیە !).

ئەمـــە کارێکـــی تیرۆریســـتییە و زۆر لـــەوەی 11ی ســـێپتێمبەریش خـراپترە, چـونکە ژیـنگەی ناوچـەکەی پـیس کـردووە و ماوەیەکیش ڕێکخـراوی گـرین پـیس – ئاشـتیی سـەوز, لەسـەری هەڵدایـە.. بەڵام بەداخـەوە ئـەو لەسـەرهەڵدانە زوو کـپ بووەوە,... دیارە دەبێت کپ ببێـتەوە یـان کـپ بکـرێتەوە.. دەبـێت ڕێکخراوێکـی وەك گرین پیس بەرامـبەر کۆمپانیایەکـی گـەورەی وەك شێڵ چیی پێبکرێت.. لەوەوە بـڕوانە ئاسـتی دەسـتەڵاتی گـرین پـیس بەرامـبەر هـەردوو بـنەماڵەی شاهانەی هۆڵندا و بریتانیا و دەوڵەتی تیرۆریستی تورك..

پیسـکردنی ژیـنگە بـەلای خـۆرئاوا و میدیاکەیانەوە تیرۆر نییە, بەڵام جووتیارێکـی کـورد کـە بەهـۆی ئـەو کـردەوەیەی شـێڵ و تـورکەوە بەنزینخانەیەکـی شـێڵ بسووتێنێت, ئەوا تیرۆریستە. پاکژکردنەوەی ژیـنگەی دیاربەکـر یـان کارێکـی مەحاڵـە, یـان سەدان ساڵ و ملیاران دۆلاری تێدەچێت.

جارجارێـك ئەگـەر کەشـتییەکی نەوتهەڵگر لە نزیك کەنارێکی وڵاتێکی ئەورووپـی کەمـێك نەوتی لێبچێت, ئەوە دەبێتە کارەساتێکی گەورە.. ڕۆژنامـە, تەلەڤزیۆن و داروبەرد دەبێتە هۆی خەریکبوونی ئەو هەواڵە و پیسـبوونی ژیـنگە و خەفەتخواردن بۆ ماسی و پەلەوەری کەنارەکە

و زۆریتر. ئەمە تەنها لەبەرئەوەی ئەو کەنارە کەنارێکی ئەوروپییە. بەلام ولاتێکی وەك کوردستان هەزاران کیلۆمەتر لێیانەوە دوورە, دەسووتێت, ژینگەی پیس دەبێت و چیی تری لێبەسەردێت.. ئەوە گرنگ نییە. چونکە ئاگرە سوورە لە خۆرئاوا بەدوورە. نموونەیەکی ئەمە ئەو کەشتییە بوو کە لە ناوەڕاستی مانگی نۆڤەمبەری 2002 لە کەناری ئیسپانیا نوگرۆ بوو و نەوتێکی زۆر ڕژایە کەنارەکانی ئیسپانیاوە.

من کارێکی وەك ئەوەی ئەو جووتیارەم بەرامبەر تورك و شێڵ لەدەست نایەت. بەلام گەر ئوتومبیلم ببێت, ئەوا هەرگیز ناچم ئەو بەنزینەی کە بەشێوەیەك لە شێوەکان لە ولاتەکەی خۆم دزراوە !, لە بەنزینخانەیەکی شێڵی بکڕم و تادوکانی یەکێکی تر وەستابێت, هەرگیز ناچم جگەرەیەك لە تورکێك بکڕم. چونکە چەند سەرمایە لەدەستی توركدا زۆر ببێت, هێندە ئاگر و ئاسنەکەی ئاسمانی کوردستان زۆرتر گڕدەسەنێت !..

بەراووردی سێیەم:

کێ بێت لە ئێمە وێنە بەناوبانگەکەی عومەری خاوەری نەبینیبێت !.

عومەری خاوەر ئەو باوکە بەسۆزەی کورد بوو, کە لە ڕۆژی 16-03-1988دا نە کۆرپە مانگانەکەی پێپارێزرا و نە خۆشی. نامەوێت لێرەدا پاکانە بۆ ڕژێمی داگیرکەری ئێراقی بکەم, چونکە ئەمیش

هێـــندەی خـــۆرئاوا و ئامـــریکا لێپرســـراوە بەرامـــبەر کارەســـاتی کیمیابارانی شاری هەڵەبجە لە ڕۆژی 16-03-1988دا.

بـەڵام مـن بـاوەڕی تـەواوم بـەوە هەیە, کە وڵاتانی خۆرئاوا و ئامریکا دەیانتوانـی و دەتـوانن بـەری زۆر کارەسـات بگـرن کەبەسەر جیهانی سێیەمدا دێت.

دیـارە یـەك لـەو کارەسـاتە خوێناویـیانە, کارەسـاتی کیمیابارانـی هەڵەبجەیـە. ئـەوان وەکـو بـەری ئـەو کارەسـاتانە ناگـرن!, دەبـنە یارمەتـیدەری و خوێـناویتری دەکـەن. چونکە ئەگەر ڕووس و وڵاتانی خـۆرئاوا چەکی کیمیاویی نەدەنە سەددام حوسەین, زۆر زۆر لە ڕۆژی 16-03-1988دا چـەند ناپاڵمـێك بـەر هەڵەبجـە دەکەوت و لەوانە بـوو چـەند سـەد کەسـێك بکـوژرێت لەجیاتـی چـەند هـەزارێك, وەك ناپاڵمبارانەکەی هەردوو شاری قەڵادزێ و هەڵەبجە لە 24 و 26-04-1974دا هـەر لەلایـەن هـەمان ڕژێمـی سەددام حوسەینەوە. دیارە ئـەم ناپاڵمـەش هـەر لەلایـەن خـۆرئاواوە دراوەتـە ڕژێمـی داگیرکەری ئێراقی.

مـن زۆر ڕوانـیومەتە ئـەو وێـنەیەی عـومەری خـاوەر و کـۆرپەکەی کە سووچێکی بچووکی کۆڵانێکی شاری هەڵەبجەیە و یەکێکە لەو هەزاران درامایـەی کـە دەمەونیوەڕۆ لەلایەن فڕۆکەوانە عەرەبە ئێڕاقییەکان و بۆمـبای کیمیاویـی خـۆرئاواوە ڕوویـدا. دەبێت عومەری خاوەر هیوا و

ئامانجەكانـی چ بووبـێت لـە ژیانـدا؟, دەبـێت چ هیوایەكـی بـۆ ئـەو كۆرپەیەی باوشی خواستبێت؟!..

ئەو كاتەی عومەری خاوەر سەری هەموو دنیای لێهاتبووە یەك و تاكە چەكی بەرگریی بۆ پاراستنی منداڵەكەی باوشی بوو لەجیاتیی گێڕانی جەژنـی چوارشـەممە سـوورە! چـونكە ئـەو ڕۆژە دووا چوارشەممەی سـاڵی كـوردی بـوو, ئالـەو سـاتەدا ئەوانـەی كـە ئـەو بۆمـبایانەیان دروسـتكردبوو, خەریكـی نانخواردنـی نـیوەڕۆ و گاڵتەبازی و پێكەنین بـوون. خەریكـی باسوخواسـی پشـووی كۆتایـی هەفـتە و پشـوو و ڕابواردنـی هـاوین بـوون, كێشـەی ئـەوەیان هەبـوو, كـە نـازانن ئـەم هاویـنە بچـن بـۆ كویٚ!. بچن بۆ دوورگەكانی هاوای یان میسر یان بۆ وڵاتی چین بۆ بینینی شوورەكەی, یان و, هتد..

یەكـێك لـە دروسـتكەرانی ئـەو بۆمـبا كیمیاویـیانە, ئـەو نـیوەڕۆیە نەیتوانـی بەشـداری نانخـواردن و گاڵتەبازیـی هاوكارانی بێت, چونكە مـنداڵە چـەند مانگیـیەكەی كە هاوتەمەنی منداڵەكەی عومەری خاوەر بـوو, سـووكە تایەكـی گرتبوو و ناچار لە ماڵە خۆشەكەیدا و لە ژوورە پڕ لەهەموو شتەكەی منداڵەكەیدا بەدیارییەوە دانیشتبوو. بۆ سبەینیٚ خۆشبەختانە تای منداڵەكەی ئاسایی بووەوە و باوكە وەكو ڕۆژانی تر بـردی بـۆ دایەنگەكـەی و ئەمـیش هاتـەوە سـەركار, بـەڵام عـومەری خـاوەر و كۆرپەكەی بەوشەوە و تا ڕۆژی ئەمڕۆش هەر لەبەر دەرگای ماڵەكەیاندا مانەوە!..

هـەر ئەمـڕۆ مـیدیای ئێرانـی کارەسـاتی هەڵەبجە بەدنیا دەناسێنێت, دیـارە ئـەویش نـەك لـە بەرژەوەندیـی کـوردی بێچـارەی شـاری هەڵەبجـە !, چـونکە ئێـران خۆشـی داگیرکـەری بەشـێکی گـەورەی کورستانە. بەڵکو لەبەرژەوەندیی خۆیی و جەنگە هەشت ساڵەییەکەی لەگەڵ ئێراقدا.

کارمەندانـی کارگەکـە لـە پشـووی نـیوەڕۆ و گاڵتەبازیـی سـبەی نـیوەڕۆیاندا هەواڵەکـە دەبیسـتن.. هیچ خۆیان تێکنادەن.. یەکێکیان کـە پسپۆڕی باشترکردنی ئەو چەکانەیە.. خێرا بیرێکی شەیتانی دێت بەمێشـکیدا, کـە هەنـدێك لـە بریندارانـی هەڵەبجـە بەبـیانووی چارەسـەرەوە لـە ئێـرانەوە بێنێـتە وڵاتەکـەی! بۆئەوەی بزانێت ئایا کاریگەریـی بۆمباکانـیان لەسـەر مـرۆڤ چـۆن بـووە ! ئایـا باشی کوێر کردووە ؟.. ئایا باشی شێت کردووە ؟.. ئایا باش بووەتە هۆی ئەوەی هـەتا هەتایـە ئـەو ئافـرەتە بـریندارانە منداڵـیان نەبێت؟.. ئەگەرنا !, ئـەوا بـۆئەوەی بـیر لـەوە بکەنـەوە کـە چـۆن ئەم بۆمبانە کاریگەرتر بکەن !....

باوەڕناکـەم لـەدوای ڕووداوی هێرۆشـیمای دەسـنێژی ئامـریکاوە, تـا ڕۆژی 16-03-1988 کارەســاتێکی وا گــەورە لــە مــێژووی مـرۆڤایەتیدا ڕوویدابـێت. لـە هەڵەبجەدا تەنها دوو باڵاخانە نەڕووخان, لـە هەڵەبجەدا هەموو شارەکە ڕووخا !, لە هەڵەبجەدا تەنها دوو هەزار

کەس نەکوژران, لە هەڵەبجەدا پێنج هەزار کەس کوژرا و زۆرتر لە دەهەزار کەسیش بریندار و کوێر و شێت بوون, لە هەڵەبجەدا ئەوەی بەساغی مایەوە ناچار ماڵ و شارەکەی خۆیی بەجێهێشت و ئاوارەی ئۆردوگا زۆرە ملێیەکانی ئێران و ئێراق بوو.. ئەو ئاوارانە هەریەکەیان دەیان کەسی نزیکی خۆیانیان لەدەستدابوو, ئەوانە تارۆژی ئەمرۆش لە مۆتەکەی بۆمبا کیمیاوییەکانی ئێڕاق و خۆرئاوادا دەژین, و ئەوانە...

دیارە ئەگەر پێنج هەزار ئاژەڵ لە خۆرئاوا بکوژرانایە, ڕەنگە بەدرێژایی مانگ و بگرە ساڵێکیش کەناڵەکانی ڕاگەیاندن لەدوانی ئەم درامایە بێبەشیان نەکردینایە؟!.

ئێستا لە ئەندێشەی خۆمدا دەمەوێت بیر لەو منداڵە دەساڵەییەی شاری هەڵەبجە بکەمەوە و ئەم سیناریۆیەی بۆ دروستبکەم کە هەموو ڕووداوەکانی لەمێشکدا چاپبووە و ماڵەکەیان بەرامبەر ماڵی عومەری خاوەر بوو لە هەڵەبجە و باوك و دایك و هەندێك لە خوشك و برا و خزم و دراوسێکانی لە شاری هەڵەبجەدا بەبەرچاوی خۆیەوە لەدەستچوون. ئەم منداڵە دەساڵەییە هەرچی چۆنێك بێت بەهۆی کەسێکی ترەوە لە ڕووداوی هەڵەبجەدا ڕزگاری بوو و بەڵام بۆ ماوەی

ســاڵێك بەهــۆی گــازی كیمیاویــیەوە كوێــر بــوو و لــە یەكــێك لــە نەخۆشخانەكانی ئێران چارەسەركرا وئێستا چاویلكەیەكی لەچاودایە.
دە ساڵ پاش ڕووداوەكەی هەڵەبجە, ئەو لاوە دەبێتە بیست ساڵ و بـۆئەوەی خـۆی لـەو هەمـوو بیرەوەریـیە ناخۆشـانە ڕزگاركـات و چارەسـەرێكی باشـتر بۆ چاوی بدۆزێتەوە, هەرچی چۆنێك بێت خۆی دەگەیەنێتە ئەوروپا. ئەم لاوە هەرچەندە تاڕادەیەك وڵاتانی خۆرئاوا بـووەتە هـۆی لەدەسـتدانی شـار و كەسـوكار و چـاوی, كەچـی لـە ئۆردوگایەكــی پەناهاندەكانــدا بــۆ مــاوەی چــوار ســاڵە زۆرتــرە دایانـڕزاندووە و هـیچ وەڵامێكـی نادەنـەوە. نـە ئـەوەتا لـە ڕۆژانـی یەكەمـی پەناهاندەیـی چـوار ساڵ لەمەوبەرییەوە پێیان بگووتایە برۆ دەرەوە, كوێرێكـی وەك تـۆ لـە وڵاتەكـەی ئـێمە جێـی نابێـتەوە. نـە ئـەوەتا ئێسـتا گوێـی لـێدەگیرێت و بۆچـی سەری خۆیی هەڵگرتووە.
ئـەم لاوە پاش چوار ساڵ زۆرتر مانەوەی لەو ئۆردوگایەدا نامەیەك لە وەزارەتــی "داد"ی ئــەو وڵاتــە ئەوروپیــیەوە, وەردەگــرێت و لێــی نووسـراوە "ببوورە بۆمان دەركەوت كە بەڕێزتان لە وڵاتەكەی ئێمەدا مـافی پەناهاندەیـیت نییە و تكایـە لـە مـاوەی دوو هەفتەدا ئەم وڵاتە بەجێبهـێڵە". بەخوێـندنەوەی ئەم نامەیە لاوەكە هەموو ڕووداوەكانی تەمەنـی دەسـاڵیی شـاری هەڵەبجـەی دێـتەوە یـاد و دێتەسـەر ئـەو بـاوەڕەی یەكـێك لـە كارگەكانــی دروســتكردنی چــەكی كیمــیاوی بتەقێنێـتەوە, ئەو كارگەیە هەمان ئەو كارگەیەیە كە بۆمباكانی گازی

خــەردەل و ســيانيدى هەڵەبجــەى دروســتكرد. دواى ئەنجامدانــى تەقاندنەوەى ئەو كارگەيە لاوەكە دەستگيردەكرێت.

بـەو تەقيـنەوەيەى كـە مـن لـە ئەندێشـەى ئـەم بەراوردەمـدا دروستم كـردووە هەموو جيهان دەخرۆشێت و ئەم كارەى دەكرێتە گەورەترين كـارى تيرۆريسـتى. چـونكە كارمەندانـى "بـێوەى"ى كارگەكـە هەموو دەمـرن, كارگەكـە خاپـوور دەبـێت, بەهـۆى بڵاوبـوونەوەى گـازى كيمياويـــى و بايۆلۆژيـــيەوە, خەڵكانێكـــى زۆرى تـــرى ناوچـــەكانى دەوروبەرى كارگەكە دەمرن.

هەڵبەت ڕەفـتارى ئـەو لاوە بەدڵنياييەوە كارێكى تيرۆريستى و دژبە مرۆڤايەتييە. بەڵام هەرگيز لەوەى هەڵەبجە ناخۆشتر نييە. بۆ لەوەى هەڵەبجـەدا كـەس نەيەتـە دەنـگ و "ئەدوارد شيڤەرنادزێ"ى وەزيرى ســـۆڤيەت بڵـــێت "بەهـــيچ جـــۆرێك كـــارى واهـــى نەبـــووە و ڕوويـنەداوە"!!.. بـۆ سـەرئەنجامى تەقيـنەوەى ئـەو كارگـە دژبـە مرۆڤايەتييە بەو شێوەيە هەڵبسەنگێنرێت؟!..

ئەمــە .. ئەمــە نادادپەروەريــيە.. ئەمــە خۆرئاواويســتييەكى دژبــە مرۆڤايەتييە.. ئەمە نازانم بڵێم چييە..

مـن كارێكـى وەك ئەوەى ئەو لاوەم لەدەست نايەت, بەڵام كارەساتى هەڵەبجــەم هەرگيــز بيرناچــێتەوە و وێــنەكەى عــومەرى خــاوەريش هەردەم لە ئەندێشەمدا دەمێنێتەوە..

بەراووردی چوارەم:

ئەوەندەی لە وڵاتە خۆرئاواییەکاندا باسی پاراستنی ئاژەڵ دەکرێت!, لە هیچ شوێنێکی تری ئەم دنیایەدا باسوخواسێکی واهی نییە.

لـە دیـدی خۆرئاوایـیدا ئـاژەڵ پارێـزراوە و سەدان ڕێکخراویش کار بۆ ئـەم پارێـزگارییە دەکـات. بەتایبەتـی ئـەو ئاژەڵانـەی کـە بـۆ دان و پێستەکانیان لەناودەبرێن. تەنانەت "ڕێکخراوی دژی فەرۆ"ش هەیە. ئەوانـە هەمـوویان پرنسـیپی جوانن, من باوەڕی تەواوم پێیان هەیە و ئاژەڵ, بەتایبەتی ئەوانەی ترسی دوابڕانیان هەیە دەبێت بپارێزرێن.

مـیدیای خۆرئاوایـی ئەم کێشەیە بۆ بەرژەوەندیی مینتاڵیتیی خۆرئاوا بەکاردێنـێت. لەوانەیـە تائێسـتا هـەزاران ڕاپۆرتنامەیان لەسەر جۆری ڕاوکـردن و بازرگانیکـردن بـەو دان و پێسـتانەوە دروستکردبێت. ئەم مـیدیایە دەیـەوێت بەئێمەی بڵێت کە خەڵکی ئەفریقی بەگشتی ئاژەڵ ناپارێـزن و دەیانکوژن و هەندێك ئاژەڵ دوابڕاو دەکەن.. بەڵام بەئێمە ناڵێن کە ئەو دان و پێستانە بۆ کوێ دەچن و بەکێ دەفرۆشرێن؟!...

دیـارە ئەمـە وەڵامـی ناوێـت, چـونکە زۆرتـر لـە ٪90ی ئـەو دان و پێسـتانە لـە بـازاڕە ڕەش و سـپییەکانی خۆرئاوادا دەفرۆشرێن و هەر خۆیان پەیکەر و جێپەنجەی پیانۆ و پاڵتۆ و کڵاو و ملپێچی لێدروست دەکـەن و بەکاریدێـنن؟!.. هـەر خـۆیان بەدرێژایـی چـەندین سەدەیە هەمـوو ئەفـریقایان کۆڵۆنیکـردووە و ڕاوکردنیان کردووەتە هۆبییەکی زۆر خـــۆش و ئاســـایی. هـــەر دەوڵەمەنـــد و ئەندامانـــی خێـــزانە

شاهانەییەکانی ئەمانە کە بۆ خۆشی و ڕاوکردن دەچنە ئەفریقا و هێندەی ئەندامانی بنەماڵە شاهانەییەکانی خۆرئاوا خەریکی ڕاوکردن بوون و ئەو جۆرە ئاژەڵانەیان بۆ خۆشی و کاتبەسەربردنی خۆیان ڕاوکردووە ! , ئەوەندە شێر و پڵنگەکانی ئەو ئەفریقایە ڕاوی ئاسکییان نەکردووە ! . لەوانەیە بە (دە) شێر ڕۆژانە دوو تا سێ نێچیر ڕاوبکەن و تێری لێبخۆن و پاشان لەژێر دارێکدا پشوو دەدەن و پێویستییان بەڕاوکردن نامێنێت, بەڵام زۆر ئاساییە دەوڵەمەندێك یان ئەندامێکی خێزانێکی شاهانەی خۆرئاوایی بە یەك کاژێر و بۆ خۆشی و تاقیکردنەوەی تفەنگە نوێیەکەی یان نیشاندانی کارامەیی و دەستڕاستیی لە ڕاوکردندا ! , دەیان ئاسك بکوژێت؟ ! ..

هەر ئەمانیشن بۆ شاردنەوەی کارە دزێوەکانی خۆیان بەو میدیا درۆزنەیان داوای مافی پاراستنی ئاژەڵ دەکەن. ئەم میدیایە خەڵکانی ئەفریقی زۆر بە دواکەوتوو و بێبەزەیی پیشاندەدات لە کاتێکدا کە ڕاوی نێچیرێك دەکەن بۆ کڕیارێکی خۆرئاوایی! بەڵام بەو شێوەیە باس لە دەوڵەمەندان و ئەندامانی خێزانە شاهانەییەکان ناکات.. ئەو ئەفریقییانە ئەگەر بەهۆی دزینی بەرهەمی وڵاتەکەیان و داگیرکردن و بەکۆیلەکردنیان لەلایەن خۆرئاواییەکانەوە نەبێت, چ کارێکیان بەکوشتنی فیلێك هەیە بۆ شفرەکەی.. ئەمە نادادپەروەرییە.. نادادپەروەریش واتە تیرۆر..

هەر لێرەوە دەمەوێت بچمە نێو بەراوردێکی هاوتای ترەوە کە ئەویش تایبەتە بە نادادپەروەریی میدیای خۆرئاوایی.

هەریەك لە ئێمە باسێکمان لەسەر فیلمی خراپی منداڵان خوێندووەتەوە. زۆربەی ئەو باسانە دەربارەی سێکسی تەمەن گەورەیە لەگەڵ منداڵانی 6 ساڵ و بەرەوژووردا. ئەم باس و ڕاپۆرتنامانە ئەوەندە ناخۆشن کە مووی پێستی مرۆڤ ڕاستدەکەنەوە. میدیای خۆرئاوایی زۆر خەمی ئەم کێشەیەیەتی و زۆر جاریش وڵاتەکانی تایلاند, فیلیپین و هندستان و زۆریتر بەنموونە دێنێتەوە کە چۆن لەم وڵاتانەدا منداڵ لەدوای 10 ساڵییەوە دەبێتە سۆزانی. دیارە ئەمە کارەساتە, کارەساتێکی زۆر خراپیشە و گەشەی منداڵی پێ تێکدەچێت و ئەو کۆمەڵگانەشی پێ بێ شیرازە دەبێت. کارێکی باشیشە کە میدیای خۆرئاوایی گرنگییەکی زۆر (بەڵام بەو شێوەیەی خۆی دەیەوێت) دەدات بەم کێشەیە. بەڵام ئەوەی کە باش نییە و ئەم میدیایە گرنگیی پێنادات! , هۆی برسیبوونی ئەم وڵاتانەیە کە باوك و دایکێکی فیلیپینی وا لێدەکات کچە دەساڵانەکەیان بخەنە ئەو داوە ترسناکەوە.

ئەوەشی کە هەر زۆر نادادپەروەرانەیە و میدیای خۆرئاوایی زۆر بەکەمی ئەگەر باسی بکات. خراپکردنی ئەو منداڵانەیە لەلایەن خودی پیاوانی خۆرئاواییەوە. چونکە زۆرترینی ئەو پیاوانەی کە سێکس لەگەڵ ئەو منداڵانەدا دەکەن خەڵکی خۆرئاوان و ئەمانە بەئارەزووی

خـۆیان دەتـوانن گەشـت بـۆ ئـەو وڵاتانـە بکـەن و بەئاسـانی ڤیـزا وەردەگـرن یـان هـەر نایانـەوێت. بەڵام کەسێکی ئەو وڵاتانە ڕووبکاتە خـۆرئاوا دەبـێت چـەند ڕۆژێـك لـە ڕیزە یەك کیلۆمەترییەکاندا بۆ ڤیزا بوەستێت, ئنجا بەختێکی کەمی هەیە وەریبگرێت!.

مـیدیای خۆرئاوایـی زۆرجـار کامێـرای ئاشکرا و شاردراوە دەباتە ئەو ناوچـانەوە و وێـنەی ئـەو منداڵانە دەگرێت و پیشانی خۆرئاواییەکانی دەدات, بـەڵام ئـەوەی نایـەوێت بیگرێت یان پیشانی نادات ئەو پیاوە خۆرئاوایـیە نەخۆشـە بێڕەوشـتانەیە کـە بـە پارەیەکـی کـەم ئـەو مـنداڵانەی کـە ناگەنـە ناوقـەدیان و لەمـنداڵە خۆشبەختەکانی خۆیان بەتەمەن بچووکترن, دەبەنە ژوورێکەوە و ...

ئەمانـە تیایاندایە کردوویانەتە خوویەکی ساڵانە و بەتایبەت دەچن بۆ ئـەو وڵاتانـە بـۆ ئـەم کـارە تیرۆریسـتانەیە, خراپکردنـی یـەك منداڵی برسـیی ئـەو وڵاتانـە لەلایـەن یەکـێك لـەو تیرۆریستانەوە, تیرۆرێکە و هـەزار جـار بەرامـبەر بەدارِمانـی تویـنگ تـاوەر دەوەستێتەوە. بەڵام بەداخەوە گرنگییەکی ئەوتۆی پێنادرێت و یەك بۆ ملیۆنی ئەوەی 11 ی سێپتێمبەری 2001 باس نەکراوە و ناکرێت.

ئەمە تیرۆرە.. ئەمە نادادپەروەرییە.. ئەمە هەموو شتێکی ناشرینە.. ئەمە بەداخەوە ناتوانم وشەیەکی گونجاوی بۆ بدۆزمەوە...

بەراووردی هەزارەم:

ئـەم بـەراووردەم ناونـا "هـەزارەم". چـونکە ئەگـەر چەند ڕۆژێك بۆی دابنیشـم ئـەوا دەتـوانم لـە ژمـارە پێـنجەوە تـا هـەزار بـەراووردی نادادپەروەریـی کـار و کـردەوەکان و هەڵوێسـتی نادادپەروەرانـەی خۆرئاوا و زلهێزان بکەم.

لـە بـەراووردی هەزارەمـدا دەمـەوێت ئامـاژە بـۆ هـندە سـوورەکانی ئامـریکا و دانیشـتووی ڕەسـەنی ئۆسـترالیا و باشـووری ئەفـریقا و قولەڕەشە ئەفریقییە بەکۆیلەبووی خۆرئاواییەکان بکەم.

چـەند سـەد ساڵێك لەمەوبـەر هـەردوو کیشـوەری باکووری ئامریکا و ئۆسـترالیا بـەو جـۆرە نەبـوون. دانیشتووانی ڕەسەنی خۆیان هەبوو. خەڵکـی خۆرئاوا وازیان لێنەهێنان و وڵاتەکانیان بەزۆر لێداگیرکردن.. لێیانکوشـتن, ئەمـە تـیرۆر نەبـوو, زمـان و کلـتوور و هێمنیـی ژیانیان لێتێکدان, ئەمە تیرۆر نەبوو! و زۆریتر..

پاداشـتی زلهێزێکـی وەك ئامـریکا بـۆ هـندە سـوورەکان ئەوەیـە, جـەنگاویترین و خوێنڕێژتـرین و تیرۆریسـتترین هەلیکۆپـتەری بەناوی یەکێك لە تیرەکانی ئەم هندە سوورانەوە ناوناوە!..

باشـووری ئەفـریقا هەمـووی ڕەش پێست بوو و ئێستا جۆرێکی ترە و گـەر کـردەوە دژبـە مرۆییەکانـی خۆرئاوایـی لـە باشـووری ئەفـریقادا بخرێتە سەر کاغەز, ئەوا باوەڕناکەم کۆتایی ببێت.

ئەفـریقا[8] بەدرێژایـی چـەندین سەدە ببووە جیّ بازرگانیی کۆیلەکانی خـۆرئاوا. ئـەم داماوانـە بـەزۆر سـواری کەشـتی دەکـران و دەبران بۆ ئامـریکا, تەنانەت سەوڵی کەشتییەکانیشیان لە ئەفریقاوە بۆ ئامریکا بەخـۆیان لـێدەدا! تاوەکـو لـەویّ بـەزۆر و بەبـیّ بەرامـبەر کـار بـۆ کەسـێکی قـژ زەرد و چاوشـین بکـەن. گـەر ناڕەزاییەکیشیان بکردایە ئەوا لێدان و زیندانیکردن و کوشتن چاوەڕوانیان بوو.

ئەمانـە هیچـیان تـێرۆر نەبـوون. بـەڵام ڕەشپێسـتێك داوای مافی خۆی بکـات لێـی دەدرێـت, زیندانـی دەکـرێت و دەکوژرێت. بڕواننە گەلانی ئامــریکا, بەبەراوردێکــی خەڵکــی خۆرئاوایــی و ڕەشپێســتە بــاوان کۆیلەکانــی ئەوســا بــۆمان دەردەکــەوێت کــە چــەند کۆمەڵگەیەکــی نادادپــەروەرە, زۆربــەی ئــەو ناوچــانەی کــە ڕەشپێســت تێــیدا دەژی دواکەوتووە, برسییە, تاوانی تێدایە.. ئەمە بۆ؟!..
خۆسـپیکردنەوەی گۆرانیبـێژی بەناوبانگـی ڕەشـی ئامریکایـی مایکڵ جاکسن لەوانەیە بەهۆی ئەو نادادپەروەرییانەوە بووبێت!.
مـیدیای خۆرئاوایـیش بـۆ خۆڵکـردنە چـاومان لەهــەر ڕێکلامەیەکـدا منداڵـێك یـان کەسـێکی گـەنم ڕەنـگ یـان ڕەش تێکەڵـی باسـەکانیان

---

[8] لێـرەدا بـیرم لـە وشـەی ئاپارتهایـدی هۆڵـندی کردەوە, پرسیارەکەم ئەوەیە "ئەم وشەیە بۆچی هۆڵندییە و بۆ نموونە کوردی نییە؟"

دەکـەن! گـوایا وەك خـۆیان بانگەشـەی بـۆ دەکـەن کۆمەڵگەکانـیان "مەڵتی کەڵچەر – فرە کولتوور"ە؟!..

بەبـەراووردی هـەزارەم کۆتایـی بـە کـورتەی بـەراووردەکانم دێـنم و خەریکی وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارەی خوارەوە دەبم.

کێ ڕاستە و ئەم کارەساتانە بۆ ڕوودەدەن؟

مـێژوو ئەو گیانە زیندووەیە کە هەمیشە لە کارلێککردن و هەڵچوون و داچـووندایە, ئـەم هەڵچوون و داچوونە, سەردەمێك لە بەرژەوەندی و خۆشــبەختیی نەتەوەیەکــە و ســەردەمێکیش مایــەی بێــبەختی و کارەسـاتە بـۆ هـەمان نەتـەوە. لـە مـێژوودا ئـەو نەتەوەیـە بەگشـتی دەبیاتەوە یان بۆ ماوەیەکی زۆر خۆشبەخت دەژی, کە زۆر نەبووبێتە مایەی چارەڕەشیی نەتەوەکانی تر.
دیـارە ئـەم هاوکێشـەیە بەسـەر ئینگلیـزەکاندا ناچەسـپێت, ئەمانـە هــەردەم هــۆکاری هــەر ناخۆشــییەك و کارەســاتێك بــوون کــە تــا ناوەڕاسـتی سەدەی بیستەم بەسەر جیهانی سێیەم و داگیرگەکانیاندا هاتبێت.. بەڵام خۆیان تاوەکو ئێستا خۆشبەخت و دوورن لە کێشەوە و هـەر کـە دەمـیش دەکەنـەوە باسـی مـاف مرۆڤ و پاراستنی ئاژەڵ و دیموکراسی و سەربەستی دەکەن؟!...

دوو هـەزار سـاڵ لەمەوبەر لەسەردەمی نابوخودنوسووری سەرکردەی بەناوبانگـی بابلیـیەکاندا بەهـەزاران ماڵوێرانی و بێبەختی و کارەسات ڕوویکــردە ئــەو وڵاتــەی کــە ئێســتا پێــی دەڵــێن ئیســرائیل و جەنگاوەرەکانی بابل بەهەزاران دیلیان لە ئۆرشەلیمەوە هێنایە شاری بابــل و جــوولەکەکان هەرچــی هەیانــبوو و نەیانــبوو لەلایــەن بابلییەکانەوە بەتاڵانی برا.

ئەوکاتـە سـەردەمی بەرژەوەنـدی و خۆشـبەختی بـوو بۆ بابلییەکان. بەرامـبەر ئەمــەش ســەردەمی چارەڕەشــییەکی مێژوویــی بــوو بــۆ جوولەکە.

دیـارە بەختەوەریـی بابلییەکان و باخچە هەڵواسراوەکانیشیان تاسەر نەبـوو و ئەمانـە لەلایـەن ئاکادیـیەکانەوە تـەخت و تاراجـیان هێنرایە خوارەوە و ئەوەی پێیانکرا, لەوە کەمتر نەبوو کە خوودی بابلییەکان بە جوولەکەکانیان کرد.

چـوارده سـەدە لەمەوبـەر کاتـێك عەرەبەکانی هاوڕەگەزی بابلییەکان بەهــۆی محەمــەدی پێغەمــبەری موســڵمانان و ئایــینی ئیســلامەوە لەهیچــەوە بــوونە دەســتەڵات! دیســانەوە کەوتــنەوە گیانــی جـوولەکەکان, ژمارەیەکـی زۆریـان لێکوشـتن, کچەکانیان خراپکردن, بازرگانییەکانـیان داگیرکـردن, قـەڵای خەیـبەری بەناوبانگـی شـاری

مەدینە کە لەسەدا سەد هی جوولەکە بوو, ڕووخاندیان و چیی تیابوو تالانیانکرد و دوابەیەکیان کوشتن. بەنی قورەیزە کە بەناوبانگترین و گەورەترینی تیرەکانی جوولەکە بوو لە نیمچە دوورگەی عەرەبیدا, دوابەیەکیان کوژران بە منداڵە ساواکانیشیانەوە.
ئەوکات سەردەمی خۆشبەختی و سەرفرازی بوو بۆ عەرەبەکان و بۆ جوولەکەش ئەوپەڕی ماڵوێرانی.

پاش 1400 ساڵ! کاتێك دەوڵەتی جوولەکە لە ساڵی 1948دا دامەزرا, مێژووی 1400 ساڵ بەر لە ئێستا دیسانەوە دووبارە بووەوە, بەڵام ئەمجارەیان بەپێچەوانەوە! جوولەکە و دەوڵەتی ئیسرائیل بوونە مۆرانە و چوونە گیانی عەرەبەوە. بەڕادەیەك ڕێچکەی ژیان, بەرژەوەندیی نەتەوەیی, ئاسایشی نەتەوەیی, سامانی نەتەوەیی, سنووری نەتەوەیی و ... هتد یان گۆڕدرا و هەردەم لە مەترسیدایە. بەشێوەیەکی وا بەدەست دەوڵەتی ئیسرائیلەوە تووش بوون! نەدەتوانن تاسەر لەگەڵیدا لە جەنگدابن! نەدەشتوانن بەئاشتی و پێکەوە بیگوزەرێنن.

لە جەنگی جیهانیی دووەمدا ئەڵمانە نازییەکان بەهەموو شێوەیەك و بەهەموو هێزێکیانەوە کەوتنە لەنابردنی جوولەکە. ژمارەیەکی زۆریان لێکوشتن, لێیانکردن بەسابوون, سووکایەتییەکی زۆریانپێکردن.

چیرۆکی ژیانی هەندێك لەم جوولەکانە کراونەتە هەزاران ڕۆمان و چیرۆك و فیلم و شانۆگەری و هتد. سەردەمی جەنگی جیهانیی دووەم, سەردەمی ماڵوێرانی و کارەساتی زۆر ناخۆش بوون بۆ جوولەکە. بەرامبەر ئەمەش سەردەمی هێز و دەستەڵات و سەرکەوتن و داگیرکاریی سەربازی بوو لە سەرەتادا بۆ ئەڵمانییەکان.

لەدەمەدەمی تەواوبوونی جەنگدا, چونکە ئەڵمانییەکان بێهێز بووبوون, کارەسات و ناخۆشی لەسەر جوولەکەکان کەمبووبوونەوە و ئەمجارەیان خۆشبەختانە دۆڕان, کارەسات و بەدبەختی ڕوویکردە ئەڵمانەکان. وڵاتێکی ڕووخاو, ئابوورییەکی تەپیوو, برسێتی, دابەشکردنی ئەڵمانیا بە پایتەختەکەشییەوە, کەرتبوونی ماڵی ئاڵمانی, پابەندکردنی ئەو بەشەی ئەڵمانیای خۆرئاوا بەدەیان کۆت و مەرجی نێودەوڵەتییەوە. سەرباری داگیرکردنی وڵاتەکەیان لەلایەن ڕووس و لەشکرە هاوبەشەکانی خۆرئاواوە.

ئەڵمانەکان لەسەردەمی هێز و دەستەڵاتیاندا ئافرەتە جوولەکەکانیان وەك کەنیزەك بەکاردەهێنا. بەڵام لەکاتی دۆڕانی جەنگەکەدا تەنها سەربازانی ڕووس سەد هەزار ئافرەتی ئەڵمانیان بەزۆر خراپکرد!.

ئەو سێ نموونەیەی سەرەوە, هەرسێکیان یەکی تاڕادەیەك هەزار ساڵیان نێوانە. هەرسێکیان لەدژی جوولەکەدا بەئەنجام گەیەندراوە و بووە هۆی چەندین کارەساتی مێژوویی بۆ جوولەکەکان و بەهیچ

جـۆرێك نـەك لـە بـیری جـوولەكە, بەڵكـو لـەبیری مـێژوو و مرۆڤایەتی ناچنەوە.

مێژوو لەهەرسێ ڕووداوەكەدا كاری خۆیی كرد..
كەواتــە مــێژوو هیچــی لــێ ونـنابــێت! هەرچــی ڕووداوی ناخــۆش, كارەسات و ماڵوێرانی و پێچەوانەكانیان كەبەسەر گەلانی سەرزەمیندا دێت, كۆمەڵە كار و كاردانەوەیەكی زنجیرە ئاسایە.
هــەر بەوشــێوەیە هــۆكاری ڕووخانــی ئیمپــراتۆری ئاشــوورییەكان و كاولكردنـی شـاری نەیـنەوا لەلایـەن مادەكانـەوە لـە 612ی پـێش زاییـندا, دەگەڕێـتەوە بـۆ ئـەو هەمـوو نەهامەتی و ماڵوێرانییانەی كە خـودی ئاشـوورییەكان لـە پێـناوی خۆشـبەختیی خـۆیاندا بەسـەر كوردستانییەكانیاندا هێنا.
بیرتـان نەچـێت چەند ساڵێك پاش گرتنی قەڵای خەیبەری جوولەكە و قەتڵوعامـی جـوولەكەكان, عەرەبـەكان بەهــەمان شـێوە كەوتـنەوە قەتڵوعامێكـی تـر. بـەلام ئـەمجارەیان لـەدژی كوردەكان. وڵاتەكەیان داگیركــردن, پەرســتگاكانیان ڕووخانــدن, ئاگــرە پیرۆزەكانــیان كـوژاندنەوە, هەرچـی هەیانـبوو و نەیانـبوو تالانیان كرد. كچە كوردە گەنجەكانــیان بــەدیل بــرد بــۆ دوورگەكــەیان و بــەزۆر كــردیانن بــە كەنیزەك.

ئـەو بارودۆخـەی کـە ئێسـتا عەرەبـەکان بەدەسـت جـوولەکەوە تێـی کەوتـــوون, هـــەر بەهـــۆی جـــوولەکەوە نیـــیە, بەڵکـــو بەهـــۆی کوردیشەوەیە...

مـێژووی مرۆڤایەتی چەندین ئایینی ئاسمانی و نائاسمانیی بەخۆیەوە بینـیوە, ئەمانـە لـە سـەردەمێکی مێژوویـی و بگـرە هەندێکیشـیان تاوەکـو ئێسـتا ژمارەیەکـی زۆری خەڵکـی پەیـڕەوکارین, لەوانـە ئایینەکانی جوولەکە, فەلە, ئیسلام, بوودایی و زەردەشتی و هتد.
زۆربـەی زۆری ئـەم ئاییـنانە بەگـوتەی خـۆیان لەسـەر بـنەما ڕەوشتییەکان دامەزراون. یەکێك لەگرنگترین پرنسیبەکانیان بەگشتی, خۆشـگوزەرانیی مرۆڤ و هێنانەکایەی ژیانێکی یەکسانە بۆ مرۆڤایەتی یان بۆ ئەو نەتەوانەی کە پەیڕەوکاری ئەم ئایینەن.

کەواتە ئایین دەبێت دژی تیرۆر بێت.

بەچاوپێداخشـاندنێکی خێـرای مـێژووی مرۆڤایەتـی بەشێوەیەکی زۆر بەرچـاو تێبینیـی ئەوە دەکەین کە زۆربەی ئەو جەنگانەی لە مێژوودا ڕوویـداوە بەهـۆی ئاییـنەوە بـووە. بـۆ نمـوونە پادشـاکانی سـۆمەر بـۆئەوەی خـوداوەند لێـیان ڕازیبـێت, کەوتوونەتە داگیرکاریی وڵاتانی دراوسـێیان و لـە داگیرگەکانیاندا پەیکەری خوداوەندەکانی خۆیانیان

چەسپاندووە. ئەو نموونەیەی سەرەوە دەتوانین بۆ مێژووی نەتەوەکانی وەك میتانی, بابل, ئەکاد, ئاشووری, میسرییە کۆنەکان و یۆنانییە کۆنەکانیش بەکاربهێنین.

جوولەکە, فەلە و ئیسلامەکانیش بۆ بڵاوکردنەوەی یان بەرگری لە ئایینەکانی خۆیان هەزاران جەنگی خوێناوییان لەدژی یەکدی پیادە کردووە !..

هێندەی ئەم ئایینانە خەریکی خوێنڕشتن بوون, نەیوئەوەندە نەبوونەتە هۆی بەختیاری و یەکسانیی مرۆڤ بەگشتی. ئەمە کەس ناتوانێت بڵێت وانییە !, چونکە مرۆڤایەتی هەزاران نموونەی ئەو جەنگە خوێناوییانەی تۆمار کردووە. تائێستاش ئایینەکانی جوو و ئیسلام بەردەوامن لەسەر ئەو جەنگ و بەرگرییە.

لەم چەند سەدەیەی دواییدا شانبەشانی جەنگی ئایینی, جەنگی ئابووریش لەئارادایە. بەڕادەیەك ئێستا ئەم جەنگی ئابووری و دەستەڵاتگرتنە دەستە, بۆڕی جەنگە ئایینییەکانی داوەتەوە. جەنگەکانی جیهانیی یەکەم و دووەم و هەردوو جەنگی کەنداو, چوار نموونەی بەرچاوی سەدەی بیستەمن. کە تاوەکو ئێستاش شوێنەواری خراپیان بەسەر مرۆڤایەتییەوە ماوە.

جەنگی ئابووری هەردەم لەلایەن زلهێزەکانی جیهانەوە پیادەکراوە و دەکرێت. لە هەندێك باردا ئەم جەنگە دەبێتە هۆی تێکشکانی

زلهێـزێك یـان زۆرتـری ئـەم دنـیایە, وەك ئـەوەی لە جەنگی جیهانیی یەكـەم و دووەمـدا ڕوویـدا. بـەڵام بەگشتی و لە زۆربەی بارەكاندا ئەم جەنگـە لەلایـەن زلهێزانـی جـیهانەوە دەبـرێتەوە و دەبێـتە هـۆی وەدەسـتهێنانی دەسـتكەوتێكی ئابـووری و دەسـتەڵاتێكی زۆر لـە جـیهاندا. نمـوونەی ئەمـەش جەنگـی كەنـداوی دووەمـە 1990 – 1991.

بەدرێژایـی سـاڵانی جەنگـی سـارد ئـەم جەنگـە كـەم تـازۆر لـە بەرژەوەندیـی هـەردوو بلۆكـی خـۆرئاوا و خۆرهەڵاتدا بووە. بەنەمانی جەنگـی سـارد و لاوازبوونـی بلۆكـی خـۆرهەڵات, ئـەم جەنگـی بەرژەوەندیـیە بـووە موڵكـی بلۆكـی خـۆرئاوای بەهێـز كـە ئامـریكا ڕابەرایەتیی دەكات.

ئەمانـە, بەتایبەتـی ئامریكا ئێستا بەئارەزوو و ویستی بەرژەوەندی و دەسـتەڵات و سـتراتیژی نەتەوەیـیان جیهان بەڕێوەدەبەن. بۆ هەموو هەنگاوێكیشـیان بەهانەیەكـی ڕەوایەتـی دێنـنەوە, هـەر هـیچ نەبـێت لەلایـەن ڕێكخراوی حكومەتە یەكگرتووەكانەوە كە خۆیان پێی دەڵێن "نەتـەوە" یەكگـرتووەكان! و دەسـتنێژی خـۆیانە و بـۆ خـۆیانە, بـڕیارێك دەردەكـەن, تاوەكـو دەمكووتی هەر كەسێك و لایەنێك بكەن لـە كاتـی ناڕەزاییدا و زۆر بەئاسـانی دەڵـێن ئەمـە بـڕیاری ڕێكخراوی "نەتـەوە" یەكگرتووەكانە و دەبێت جێبەجێ بكرێت. دیارە زۆرینەی

بڕیارەکانی هەردوو کۆمەڵەی "گەلان" و "نەتەوە" یەکگرتووەکان
هەر لە خزمەت و بەرژەوەندیی زلهێزاندا بووە. دەشێت، بڕیارێك
لەبەرژەوەندیی نەتەوەیەکی بندەستی وەك کورد درابێت، بەڵام ئەو
بڕیارە یان هەر باس نەکراوە و پیادە نەکراوە یان بەنیوە و ناچڵ
کەمێکی لێ پیادەکراوە.
زلهێزانی ئەم جیهانە هەر لەدوای سەدەی ڕێنیسانسەوە بوونە خاوەن
ئابوورییەکی بەهێز، تەواوی زانستەکانی تەکنەلۆژیایان بۆ خۆیان
مۆنۆپۆڵ کرد. بۆ پێشکەوتنی ئەم زانستانە و بەهێزبوونیان وڵاتانی
جیهانی سێیەمیان ژێردەستەکرد و پاشان وەك مانگا دایاندۆشین.
ئەم دادۆشینە تاوەکو ئێستێش هەر بەردەوامە.

پاش نەمانی هەنگامی کۆلۆنی، زلهێزان بەئارەزوو و بەرژەوەندیی
خۆیان سنووری ڕامیاریی جیهانیان دارشت و بۆ هەریەکێك لەو وڵاتانە
سنوورێکی دەستکردیان دانا. ئەو وڵاتانەیان بەشێوەیەکی وا
بەجێهێشت، بەهیچ جۆرێك نەکەونە سەرپێی خۆیان، هەمیشە
پێویستییان بەزلهێزان ببێت، تاوەکو سەرمایە لە وڵاتەکانیاندا
کۆنەبێتەوە، سنووری ڕامیاریی ئەو وڵاتانەشیان وادارشتووە، تاوەکو
هەمیشە لەگەڵ یەکدیدا لە جەنگ و ئاژاوەدابن. نموونەی سنووری
ڕامیاریی ئەو وڵاتانەش ئێراق، ئێران، تورکیا و سووریایە کە
کوردستانیان لەنێواندا دابەشکراوە، ئەم وڵاتانە بەهیچ جۆرێك

بەئاسـوودەیی نـەژیاون و نـاژین تاوەکـو کوردسـتانیان لـێ جیانەکرێتەوە.. هەروەها سنووری نێوان هندستان و پاکستان و ئاژاوە هەمیشەییەکەیان لەسەر هەرێمی کشمیر نموونەیەکی زیندوو و بەرچاوی ترە..

دانانی ئەو سنوورانەش لەبەر دوو هۆیە: یەکەمیان بۆئەوەی ئەم وڵاتانە لەدژی زلهێزان بەرەیەکی هاوبەش پێك نەهێنن. دووەمیان ئەو جەنگ و ململانێیەی نێوان وڵاتانی جیهانی سێیەم پێویستی بەخۆچەکدارکردنە. کڕینی چەکیش هەرلای زلهێزانەوەیە. هۆی دووەمیان چەند سوودێکی گەورەی بۆ زلهێزان هەیە: یەکەمیان سەرمایەی وڵاتانی سێیەم بۆ پێشکەوتنی ئەم وڵاتانە بەکارنایەت, چونکە هەمووی دەدرێت بەزلهێزان بۆ کڕینی چەك. دووەمیان لەبەرئەوەی ئەو سەرمایەیە بۆ دامەزراندنی ژێرخانێکی ئابووریی باش بەکارناهێنرێت! ناچار ئەم وڵاتانە پێویستییە ئاساییەکانی تری خۆیان لای زلهێزان وەدەست دەهێنن. واتە لەهەموو بارەکاندا بەسوودی زلهێزان و زیانی زۆری وڵاتانی کەمهێز دەشکێتەوە.

ڕاستینەی ئەم ڕووداوانەی سەرەوە لای تەواوی دەوڵەتانی جیهان ئاشکرایە. بەڵام نەبوونی یان کەمیی نارەزایی لەلایەن وڵاتە کەمهێزەکانەوە دەگەڕێتەوە بۆئەوەی کە وڵاتانی کەمهێز لەلایەن زلهێزانەوە دروستکراون و بەردەوامییان پێدەدرێت و بەڵێنی ملکەچی

و بێدەنگیی تەواویشیان لێوەرگیراوە. ئەگەرنا ئەوا لەلایەن زلهێزانەوە تاوانی تیرۆریان دەدرێتە پاڵ و گەمارۆی ئابووریان دەخرێتە سەر و هەموو دەرگایەکی جیهانی دەرەوەی لەڕوودا دادەخەن. ئەگەر ئەو دەوڵەتە کەمهێزە هەر بەردەوام بێت لەسەر سەرکەشی و دژایەتیی زلهێزان! ئەوا زۆر ئاساییە لەماوەی شەوورۆژێکدا سەروژێربکرێت و هەر خۆشیان حکومەتێکی نوێی ملکەچی بۆ دابمەزرێنن و سەرۆکی سەرکەشیش ڕاپێچی دادگایەکی نێودەوڵەتی بکەن. هەموومان بینیمان چۆن ئامریکا تەخت و تاراجی حکومەتی پەنامای هێنایە خوارەوە, چونکە ئەم حکومەتە لە دژی بەرژەوەندییەکانی ئامریکا ڕەفتاری دەکرد..

هێنانەوەی نموونە بۆ ئەو ڕووداوەی سەرەوە پێویست نییە, چونکە ئەمڕۆ هەر وڵاتێك دژی خۆرئاوا بەگشتی و ئامریکا بەتایبەتی بوەستێتەوە, ئەوا لە یەکەم هەنگاودا گەمارۆی ئابووری دەخرێتەسەر, ئەگەر هەر سوودی نەبوو ئەوا هێرشی سەربازی و دامەزراندنی حکومەتێکی نوێی ملکەچ.

کەواتە زۆرینەی وڵاتە کەمهێزەکان دەستنێژ و دروستکراوی زلهێزانن, هەربۆیە دەنگی نارەزایی کەمهێزان نابیسترێت.

دەنگی نارەزایی لەناو گەلانی خودی زلهێزاندا زۆر لاوازە, تێڕامێنن بەدرێژایی ئەو ساڵانەی تیرۆرەکانی ئامریکا لە ڤێتنام هیچ دەنگێکی

ناڕەزایی ئەوتۆ لەناو ئامریکاییەکاندا نەبیسترا. پێش هێرشی ئامریکا بۆسەر ئەفغانستان ٪90ی ئامریکییەکان ئەم هێرشەیان پێباش بوو. کەواتە شەڕخوازی بەپلەی یەکەم لەناو گەلانی زلهێزاندایە و هەمیشە ترسێك بووە بۆ ناجێگیریی ئاساییشی مرۆڤایەتی. ئەم شەڕخوازییەش بەپلەی یەکەم لە جیهاندا لەناو ئامریکییەکاندایە، چونکە کۆمەڵگەیەکی تاڕادەیەك نەخوێندەوارن[9] و پاشان لەبەرئەوەی هەمیشە گۆڕەپانی جەنگ لەخۆیانەوە دوور بووە، نازانن سەرئەنجامی شەڕ چەند ناخۆش، دزێو،ماڵوێرانکەر و کوژەرە.. هەربۆیە ئامریکا لەوەتەی هەیە هەر هێرش بەر بووە و وێرانکەر بووە و هیچ هێرشێکی نەکراوەتەسەر جگە لەوەی 11ی سێپتێمبەر.

کۆمەڵگەی ئامریکیش کۆمەڵگەیەکە کە بەشەڕ و زۆرداری دروستبووە و ئەم شەڕخوازییەش بووەتە مینتاڵیتییان.

هۆیەکی تری ئەم هەستی شەڕخوازییەش ئەوەیە کە ئامریکا بە پارتە رامیارییەکان و پەرلەمان و حکومەتیشەوە لەلایەن کۆمپانیا ئامریکاییەکانەوە ئاڕاستە و بەڕێوەدەبرێت و ئەمانیش هەردەم لەبەرژەوەندیاندایە ئامریکا هێرش بەربێت و جەنگ بەردەوام بێت، ئەگەرنا ئەی چۆن ئەو چەکانەی بەرهەمی دێنن بفرۆشرێت و ئەو

---

[9] نەخوێندەوار، مەبەستم ئەوەیە کە ناخوێننەوە و ئاگایان لە دەوروبەری خۆیان نییە. تێڕامێنن لەسەد ئامریکی یەك کەسیان دەخوێنێتەوە!

جێگایانەی کە چەکەکانیان وێرانی دەکات کۆمپانیاکانی تریان چاکی بکاتەوە. واتە بەدوولا مەست و حەیرانن!..

ئەم لووتکەی شەڕخوازییە گەیشتە ڕادەیەکی وا کە کەسێکی وەك جۆرج بوش بە ئاشکرا و بە ڕاشکاوی بڵێت "لەگەڵمانیت باشە, لەگەڵمان نیت ئەوا لەگەڵ تیرۆریت"! واتە دوژمنمانیت و دژایەتیت دەکەین, شەڕت دەکەین. ئەمە بووە نەریتی ڕامیاریی ئامریکا هەر لە ڕۆژی 11-09-2001ەوە و (کۆلن پاوڵ)ی وەزیری دەرەوەی ئامریکاش ڕۆژی 12-09-2001 هەموو باڵوێزی وڵاتە عەرەبییەکانی کۆکردەوە و بەڕاشکاوی پێی ڕاگەیاندن کە ئەگەر لەگەڵ ئامریکا نەبن ئەوا دوژمنی ئامریکان.

نارەزایی بەرامبەر زلهێزان لە پلەی یەکەمدا لە تاکەکانی وڵاتانی ژێردەستە و کەمهێزاندا خۆیدەنوێنێت. ئەمانە هیچ دەستەڵاتێکیان نییە و زۆرینەیان هەر لەخۆخواردنەوەدان. چونکە دەبینن وڵاتەکانیان یان ژێردەستەیە یان بێهێز و دوواکەوتووە, هەرچی سەرمایەی وڵاتەکەشیانە لەلایەن حکومەتەکانیانەوە دەدرێت بەچەك بۆ بەرگریی وڵاتانی دراوسێ. بۆ نموونە لە پێش ساڵی 1995ەوە بودجەی سەربازیی تورکەکان نزیکەی 8 ملیار دۆلاری ئامریکی بوو. پاش ئەو ساڵە ئەم بودجەیە بووە دوو قات و سێ قات. ئەمە بەشێوەیەکی وا ئابووریی تورکی تەپاند کە هەژارترین کەسی ئەم

دونـيايە لـە توركـيادا ببێـتە مليۆنێر (بەڵام بەلیرەی توركی!). دیارە تەرخانكردنـی ئـەم بـودجە زۆرە بـۆ سـوپای تورك هەر لە دژی كورد بووە.
هەنـدێك لـەم تاكانـە دەیانەوێت بەڕاستی ناڕەزایی دەربڕن و بەكردار كارێك دژی حكومەتەكانیان یاخود زلهێزان بكەن, ئەویش بەمەبەستی هێـنانەكایەی دادپەروەریـیە. هەربۆیە پلەی دووەمی دەنگی ناڕەزایی دێـتە كایـەوە كـە ئـەویش دامەزراندنـی ئـەو ڕێكخـراوانەیە كـە دژبـە زلهێزانن...

ئـەم ڕێكخراوانە لە جیهاندا نموونەیان گەلێك زۆرە. لەسەرەتادا لەنێو وڵاتانـی خـۆیاندا قەدەغـە دەكـرێن. كـە ئـەویش هەربـە خواسـتی زلهێـزانە. یـان هەر خۆیان قەدەغەن. هەزاران تاوانی وەك جیاخواز و تیرۆریـان دەدرێـتە پـاڵ, كـە باشـترین نمـوونە پكـك بـوو. پكك جگە لەدژایەتیـی تـورك, لەلایـەن زۆربـەی وڵاتانـی خـۆرئاوا و بەتایبەتـی ئامـریكا بەتیرۆریسـت ناوزەدكـرا. چونكە لێدان و نانەوەی پشێوی لە توركـیادا لـە بەرژەوەندیـی خـۆرئاوا و ئامریكادا نەبوو بەهۆی ئەوەی توركـیا ئەندامێكـی چـالاكی ناتـۆیە و چـەندین بـنكەی سـەربازیی ئامریكایـی تێدایە. لە تێڕوانینی خۆرئاوادا, توركیا تیرۆریست نییە كە هەرچـی نـاوی كـورد و بۆنـی كـوردی لێوەبێت قەدەغەیە و سەركوت دەكـرێت. بـەڵام پكـك تیرۆریسـتە. هەربـۆیە كـۆمەڵگەی خـۆرئاوا و

ئیسرائیل بەشێوەیەکی بەکارانە هەوڵی نەمان یان بچووکردنەوەی ئەم ڕێکخراوەیاندا. لەپێشدا کردیاننە تیرۆریست, پاشان بنکەکانیان لە سووریا بەزۆر پێهەڵکەندن. پاشانیش سەرۆکەکەشیان بەهۆی دەزگاکانی سیا و مۆسادەوە لە کینیا دەستگیرکرد و بەزۆر ڕاپێچی تورکیایانکرد. ئەگینا تورك نەئەوەندە بەهێز بوو و نەئەوەندەش ژیر بوو کارێکی واهی بەئەنجام بگەیەنێت و ڕێکخراوی پکك بتوێنێتەوە..

وڵاتانی جیهانی سێیەم, بەتایبەتی خۆرهەڵاتی نێوین کە زۆربەیان موسوڵمانن, بەشێوەیەکی بەردەوام بوونەتە کایەی کار و بازاڕ و بەرژەوەندیی زلهێزان. بەتایبەتی ئەو وڵاتانەی کە ڕێژە و یەدەکی نەوتیی تێدا زۆرە.. حکومەتانی ئەم وڵاتانەش دەبێت دروستکراو و ملکەچی زلهێزان بن, ئەگەرنا ئەوا بەرژەوەندیی زلهێزان لەم وڵاتانەدا پارێزراو نابێت. هەربۆیە لەم ساڵانەی دواییدا زۆرینەی دەنگی ناڕەزایی و ڕێکخراوە دژبە زلهێزەکان لەم ناوچانەدا سەر هەڵدەدەن. دیارە نە حکومەت و لەشکرەکانی جیهانی سێیەم, نە ڕێکخراوە نهێنییە دژە زلهێزەکانیش ناتوانن بەرامبەری خۆرئاوا و بەتایبەتی ئامریکا بوەستن. چونکە ئەمانە خاوەن ئابوورییەکی بەهێز و تەکنەلۆژیایەکی پێشکەوتوو و هێزی سەربازیی بەهێز و زۆر و بۆمبای ئەتۆم و چی و چیی ترن و لەماوەیەکی کەمدا کام لەم دەوڵەتانە زۆر بەهێزە ژێرەوژووری دەکەن. هەربۆیە ئەو ڕێکخراوە نهێنییانە

پەنادەبەنە بەر ڕێگای تر بۆ دژایەتیی زلهێزان. کە گرنگترینیان و ئاسانترینیان بەلای ئەو ڕێکخراوانەوە ڕێگای تیرۆرە. تاوەکو لەم ڕێگایەوە ڕای گشتی جیهانی سێیەم و ئایینەکانیان بۆلای خۆیان ڕابکێشن و زلهێزانیش بترسێنن...

ئەم ڕێگا ناڕەوایەی کە ناوی (تیرۆر)ی لێنراوە کەمجار بووەتە هۆی ئەوەی ڕاستەوخۆ دڵ و کیانی زلهێزان بلەرزێنێت, بەڵکو زۆربەیان بووەتە هۆی کوژران و برینداركردنی هاوڵاتیی ئاسایی دانیشتووی زلهێزان. دیارە ئەمە کارێکی تابڵێی ناڕەوایە...

تیرۆری ئەم ڕێکخراوانە بەهانەی زۆری هەیە, گرنگترینیان بەهانەی ئایینییە, ئایینی ئیسلامیش یەکەمین و گەورەترینیانە.

کردەوە تیرۆریستەکانی ئەم ڕێکخراوانەش لەدیدەی ئەم ڕێکخراوانەوە پێی دەگوترێت (جیهاد) یان جەنگی پیرۆز. ئەمانە کردەوەکانی خۆیان بەچەندین ئایەتی قورئانی پشتڕاستدەکەن لەوانە: قاتلواهم حتی لا تکونوا فتنه, واتە "بیانکوژن تانەبوونەتە هۆی دووزمانی و دووبەرەکی"...

ئەو کەسەشی بەکرداری جەنگی پیرۆز هەڵدەستێت (موجاهید) و بەهۆیەوە لەناودەچێت, دەبێتە (شەهید) و یەکسەر جێگای بەهەشتە. بەهەشتیش شوێنێکی هەتاهەتایی خۆشە بۆ ئەو جەنگاوەرانە و بەپێی ئایەتەکانی قورئان لەوێ باشترین پلەوپایە و خۆشترین جێ و خواردن و خواردنەوە و جوانترین ئافرەتیان

پێشـکەش دەکـرێت. هەربـۆیە کـرداره تیرۆرییەکانـی خـۆتەقاندنەوه بـووەتە کارێکی ئاسایی تاڕادەیەك ڕۆژانە!, چونکە ئەو جەنگاوەرانە جگـە لـەوەی چـەند ناموسـوڵمانێك دەکـوژن, یەکسـەر بەهەشـتیش بۆخۆیان دابین دەکەن...

پـێم وابـێت خـۆرئاوا دەبـێت بەشـێوەیەکی گـرنگتر بـیر لـەم دۆزه بکاتـەوه, چـونکە کەسانێك دوژمنایەتیی دەکات کەبە هیچ جۆرێك لە مردن ناترسن و خۆیان ڕۆژ و کاتی مردنی خۆیان دادەنێن!. بەرامبەر ئەمان هەموو ئەوروپا و ئامریکا تەی بکە کەسێك نابینیتەوه ئامادەی خۆکوشتن بێت لە پێناوی وڵاتەکەی یان بیروباوەڕەکەیدا.

ئـەو بـیرەی کـەوا لـەم موجاهـیدانە دەکات بەو کردەوانە هەڵستن زۆر ترسـناکە. بەخوێـندنەوەی ئـەم دوو نمـوونە ڕاسـتینەیەی خـوارەوه دەربـارەی مـنداڵان بـۆمان دەردەکـەوێت کـە مرۆڤایەتـی لەگەڵ کێدا تووش بووه:

* یەکـێك لـە ئیسـلامییەکانی جـەزائیر پاکانـە بـۆ سـەربڕینی مـنداڵە جەزائیرییـەکان دەکات و دەڵێت ئەو کردەوەیە بەپێی شەرع و بەپێی قورئان ڕەوایە.

* باوکێکـی بەنگلادیشـی منداڵە هەشت مانگەکەی خۆی لە سەرەتای سـاڵی 2001 لـە جەژنـی قـورباندا سـەردەبڕێت لەبەرئـەوەی شـەو خـەوی بینـیوه و گـوایا پێـی گووتـراوه کـە مـنداڵەکەی خـۆی بکاتـە قوربانی. ئەم باوکە ئیمامی مزگەوتێك بووه لە بەنگلادیش.

ڕووداوەکانی 11ی سێپتێمبەری 2001یش هەر لەهەمان هۆی ئایینییەوە سەرچاوەی گرتووە.
هەڵبەت کارێکی گرانە بگوترێت ڕێکخراوێکی وەك (ئەلقاعیدە) لەسەداسەد بەکارێکی وا هەڵستابێت, چونکە ئەم کارە زۆر گەورەیە و زۆر ڕێکخراوە و باوەڕیش ناکەم ڕێکخراوێکی وەك ئەلقاعیدە ڕێکخستنێکی هێند بەهێز و نهێنگرییەکی ئەوتۆی ببێت بەتەنیا.
چەند باسوخواسێکی تەمومژاوی جارجار دێتە بەرگوێمان, لەوانە کارنەکردنی جوولەکەکانی ناو باڵەخانەی توینگ تاوەر لە ڕۆژی 11ی سێپتێمبەر و هەروەها کۆکردنەوەی سەرمایەیەکی زۆر لەناو توینگ تاوەردا بەدووسیێ ڕۆژ پێش هێرشەکە..
هەرچۆنێك بێت بەتەنها ڕێکخراوی ئەلقاعیدە دژی ئامریکا نییە, بەڵکو زۆرجار چاودێرەکان باسی ناوچەی بەڵکان و سربەکانیش دەکەن کە دەستیان لەم کارەدا بووبێت. چونکە کردەوەکانی ئامریکا و ناتۆ لەم ناوچانەدا ئەوەندە جوان نین و خەڵکی ئەم ناوچانە دوژمنی سەرسەختی ئامریکا و ناتۆن..
هەروەها نابێت ئەوەشمان لەیاد بچێت ئەو بەڵگانەی کە ڕێکخراوی قاعیدە تاوانبار دەکەن بەڕووداوەکانی 11ی سێپتێمبەر زۆر لاوازن و من گومانم لە هەندێك لەو کاسێتانە هەیە کە کەناڵەکانی

میدیای خۆرئاوایی بڵاویاندەکردەوە و پرسیاری دروستکردنی ئەو کاسێتانەش لای زۆر کەس دروستبووە !..

ئەو ڕووداوە پێدەچێت لەلایەن ئەلقاعیدەوە پیادەکرابێت. بەڵام پاڵپشت و نەخشەسازی کارەکە دەبێت هەندێك وڵاتان و ڕێکخراوی تری ئیسلامیی جیهانی سێیەم بن, واتە کارێکی نێوکۆیی ئەوانە بۆ لووتشکاندنی ئامریکا.

پیادەکردنی کارێکی تیرۆریستیی وەك 11ی سێپتێمبەر, تەقاندنەوەی باڵوێزخانە, دانانی بۆمب و خۆتەقاندنەوەی موسوڵمانان لەناو شوێنە گشتییەکاندا و هتد.. کارێکی تیرۆریستانەیە. بەڵام هۆی ڕوودانی ئەو جۆرە کارانە بەهۆی ئەو تۆوە پیسەوەیە کە خۆرهەڵاتییەکان خۆیان لە جیهانی سێیەمدا چاندوویانە و ئێستا بەری کارە گڵاوەکانیان دەدوورنەوە.

دیارە کردەوە خراپەکانی وڵاتە داگیرکەرە خۆرئاواییەکان بەدرێژایی چەندین سەدە و داگیرکردنی هەموو جیهان لەلایەن ئامریکاوە نابێتە پاکانەیەك بۆ ئەوەی ئەو ڕێکخراوە تیرۆریستانە بەو جۆرە کارانەی وەك 11ی سێپتێمبەر هەڵبستن, چونکە ئەوە تیرۆرێکە و لە مرۆڤایەتی دەکرێت و سەرئەنجامەکەشی دووکەرتبوونی جیهانە بۆ بەرەی خۆرئاوا و جیهانی سێیەم و بەرزبوونەوەی زۆرتری ڕك و کینەیە لەنێوان هەردوو شارستانیی خۆرهەڵات و خۆرئاوا و لەوانەیە ئەو جۆرە کارانە سەرئەنجامی خراپتری لێبوەشێتەوە, چونکە کێ

دەڵێت ئەو لایەنەی بەرپرسیاری ڕووداوەکانی 11ی سێپتێمبەرە, خاوەنی چەکی فرەکوژی بایۆلۆژی و ئەتۆمی نییە و ئێستا خەریکی ئامادەکاری نییە بۆ هێرشێکی تر؟. هێرشێکی واهی کە چۆن مرۆڤایەتی هێرۆشیمای دەستکردی ئامریکای بیرناچێتەوە, ئەویش لەو خراپتر بێت و بارودۆخی ئەمرۆی جیهان لەخراپەوە بۆ خراپترین بەرێت.

دەربارەی ڕێکخراوی قاعیدە و خودی ئوسامە بین لادن لێرەدا هەڵوەستەیەك بەپێویست دەزانم. سەرهەڵدانی ڕێکخراوی قاعیدە و درەوشانەوەی ئەستێرەیەکی وەکو بین لادن لەسەرەتادا فری بەسەر ئایینی ئیسلامەوە نەبوو. بەڵکو زادەی ململانێکانی سەردەمی جەنگی ساردی نێوان سۆڤیەت و ئامریکایە. هەموومان دەزانین ئەوکات کە سۆڤیەت ئەفغانستانی بەبەرچاوی جیهان و ڕێکخراوی "نەتەوە" یەکگرتووەکانەوە داگیر و کاولکرد, ئامریکا بەهەموو شێوەیەك و ناڕاستەوخۆ بۆ دژایەتیکردنی سۆڤیەت کەوتە یارمەتیدانێکی بێژماری پارتیزانە ئەفغانییەکان و زۆربەی سەرکردەکانیشیان ڕاستەوخۆ ئەندامی سی ئای ئەی بوون و لەلایەن ئامریکاوە شاباش و بەرات دەکران. یەك لەو ڕێکخراو و سەرکردانە ئەلقاعیدە و ئوسامەی لەمەڕ ڕووداوەکانی 11-09-2001 بوو و ئەستەمە بەبێ پاڵپشتی ئامریکا ئەم کابرایە بەو پایەیە بگەیشتایە. بەواتایەکی تر دەمەوێت بڵێم ئامریکا خۆی ئوسامەی دروستکرد بۆ

بەرژەوەندیی ئەوکاتەی خۆی. بەڵام هەر ئەم ئامریکایەیە ئێستا لە بەرژەوەندیی خۆی دەیەوێت ئوسامە لەناوبەرێت..

هەڵبەت هەموومان ئەو راپۆرتنامانەی زوومان بینیوە کە چۆن خودی ئامریکاییەکان خۆیان راهێنانی سەربازییان بە موجاهیدە ئەفغانەکان لە دژی سۆڤیەت دەکرد..

ئەوکات ئوسامە لە دیدی سۆڤیەت تیرۆریست بوو و لای ئامریکاییەکانیش خەباتکەر؟!..

ئەم رووداوە هەمان پشتگیریی ئامریکا و ئەورووپامان بۆ خومەینی و شۆڕشی ئێران بیردەخاتەوە بۆ رووخانی رژێمی شای ئێران و پاشانیش هەر خۆیان کەوتنە دژایەتیی خومەینی و کۆماری ئیسلامیی ئێران و ئێراقیان کرد بەگژیدا و 8 ساڵ ئەو دوو رژێمە لە جەنگێکی دڕندانەدا بوون و بەهۆیەوە خەڵکانێکی زۆر تێیداچوون و شاری هەڵەبجەی کوردیش هەر بەهۆی ئەم جەنگەوە کیمیاباران کرا..

ئەمە نموونەیەکی تری ئەم سیاسەتە دوو جەمسەری و بێ ڕەوشتانەیەی ئامریکا و خۆرئاوایە کە چۆن بەهەموو شێوەیەك پشتگیریی داگیرکەری ئێراق و سەددام حسێنی کرد و چۆنیش پاشتر و هەر لە 1991ەوە دژی وەستانەوە. ئەو دێکومێنتانەی کە خودی پنتاگۆن خۆی ئاشکرایکردن ئەو ڕاستیيانە ئاشکرا دەکات کە چۆن دۆناڵد ڕەمسفیلدی باڵوێزی ئەو کاتی ئامریکا لە بەغدا لە دیسەمبەری

1983 چـاوی بــه ســەددام حســێن کەوتــووه و بەڵــێنی هەمــوو یارمەتییەکــی ئامــریکای بــه ســەددام داوه بــۆ ئــەوەی شــەڕەکه نەدۆڕێنـێت. هـەروەها هـەمان ئەو دۆکومێنتانه باسی ئەوەش دەکەن کـه چـۆن بەئاگاداریـی ئـەمان گـازی کیمیاویـی له دژی سوپای ئێران بەشـێوەیەکی بـەردەوام ڕۆژانـه بەکارهێنـراوه؟!.. هـەروەها گـازی کیمـیاوی و کەرەسـتەی بایۆلۆژی و بۆمبای هێشوویيان داوەته ئێڕاق تاوەکـو لـه دژی ئێـران و کـورد بەکاریبهێـنن... ئەمه جگه له پێدانی زانیاریی گرنگی جوڵەی لەشکری ئێرانی لەڕێی مانگه دەستکردەکانی ئامریکاوه.

حکومەتەکانــی خــۆرئاوا, مــیدیای خــۆرئاوا و گەلانــی خــۆرئاوا بەشــێوەیەکی هەڵــه لــەدوای ڕووداوەکانــی 11ی ســێپتێمبەرەوه ڕەفتاریانکـرد. ئـەوان کێشـەکەیان زۆرتـر بەرزکـردەوه و گەیاندیانـه ئاسـتی ڕاسـیزمێتی. جیهانـیان کـرده دووبەشـەوه, بەشـی تـیرۆر و دواکـەوتن و ئیسـلام.. هــەروەها بەشــی بەرگــریکەر لــه ئــازادی و دیموکراسـی, واتــه خــۆیان. یــان دەبــێت ســەربەوان بــیت یــان تیرۆریستیت!..
بـەڵام لەڕاسـتیدا تـیرۆری ئەوان ئەگەر لەمان زۆرتر نەبێت ئەوا هیچی کـەمتر نیـیه. ڕێکخراوێکـی وەك ئەلقاعـیده بەئاشکرا و بەناوی جەگی پـیرۆز و ئایـینی ئیسـلامەوه کـاری تیرۆریسـتی ئـەنجام دەدات, بەڵام

ئـەوان بـەناوی دیمکراسـی و ئـازادی و کـۆمەڵگەی شارستانەوە لەوان خـراپتر تـیرۆری مرۆڤایەتـی بەگشـتی و جیهانـی سـێیەم بەتایبەتـی دەکەن...

ئەو بۆمبایانەی کەپاش ڕووداوەکانی 11ی سێپتێمبەر بەسەر خەڵکی هـەژاری ئەفغانـدا دابـاری نموونەی ئەو تیرۆرەیە کە ژمارەیەکی زۆری خەڵکـی لەناوبـرد. ژمـارەی ئـەو خەڵکانـەی لـەدوای ئـەو ڕووداوەوە بـەتیرۆری دیموکراسـی و کـۆمەڵگەی شارسـتانەوە لەناوچـوون چـەند جارێــك بەرامــبەری تیرۆرکراوەکانــی هــەردوو باڵاخانــەی تویــنگ تاوەرە؟!... و کەسیش باسی ناکات!..

ئامـریکا و خۆرئاوا دەیانویست ئەم هێرشە گڵاوەی خۆیان و کوشتنی خەڵکـی ئـەفغان بەفڕێدانـی تـورەکە خۆراك لە ئاسمانەوە بشارنەوە. ئامـریکاییەکان لـە هێرشـەکەیاندا بۆسـەر ئەفغانسـتان جگە لەسەدان هـەزاران بـۆم, بـۆ شاردنەوەی کاریگەری تیرۆرانەی ئەم بۆمە دزێوانە نــزیکەی 37 هــەزار پاکەتــی خۆراکــیان بــۆ ئەفغانیــیەکان فـڕێدایەخوارەوە. ئـەم پاکەتانـە جگـە لە چەند جۆرێك خواردەمەنی, وەك سـووکایەتی پێکـردنێکیش بـۆ خەڵکـی بۆمبارانکـراوی ئـەفغان ئاڵایەکی ئامریکاشی تێدابوو!..

فڕێدانـی ئـەم 37 هـەزار پاکەتـە خـواردنە, لەبەرخاتـری چاوی کاڵی منداڵانـی ئـەفغان نەبـوو, بەڵکـو تـەنها پـڕوپاگەندەیەك بـوو تاوەکـو

میدیای خۆرئاوایی بۆ ئامریکای بڵاوبکاتەوە کە ئامریکا و فڕۆکەوانەکان چۆن هەستی مرۆڤایەتییان جوڵاوە..؟!..
ئەوەی جێی سەرسوڕمانە ئەم هێرشەیان ناونا (دادپەروەریی بێ کۆتایی) و پاشانیش کردیانە (ئازادیی پایەدار)؟!..
تەنها قوربانیی ئەو هێرشانە کە باسیان بکرێت چوار فەرمانبەری نەتەوە یەکگرتووەکان بوون کە لە ئەفغانستان خەریکی دەرهێنانەوەی مین بوون و بەهێرشی فڕۆکەوانەکانی ئامریکا و خۆرئاوا لەناوچوون. ئەوانی تریش واتە ئەفغانییەکان لە هیچ شوێنێك هەر باسیشیان ناکرێت. تێڕامێنن! تەنها لە هێرشێکی ئەو فڕۆکانەدا کە کراوەتەسەر زەماوەندێك 50 کەس کوژراون و بەسەدانیش بریندار. بەڵام ئامریکاییەکان دەڵێن ئەمە هەڵەیەکی تەکنیکی بوو و میدیای نادادپەروەری خۆرئاواش بۆ ئامریکای دەپۆشێت و دەڵێت "دیارە ئەو جۆرە هەڵانە کارێکی ئاساییە"!. خۆ باسی ڕەوی ملیۆنانی مرۆڤی ئەفغانی هەر ناکرێت کە چۆن ڕۆژانە ژمارەیەکی زۆریان لێدەمردن. ئەم ڕەوەش هەر لە ئەنجامی هێرشەکانی خۆرئاواوە بوو بۆسەر ئەفغانستان.

جیهان و مرۆڤایەتی بەرەو کەرتبوون و ترسی تیرۆر و کارەساتی گەورەتر دەچن, ئەگەر بلۆکی خۆرئاوا و ئامریکا بەشێوەیەکی بابەتیانە نەڕواننە کێشەکان و هۆیە ڕاستینەکانی ئەو کارە تیرۆرییانە

نەخەنەبەر لێکۆڵینەوە لەگەڵ جیهانی سێیەمدا و هێندە دەستنەخەنە کاروباری وڵاتانی جیهانی سێیەمەوە و وازلە گەلانی بندەست بهێنن بۆ ئازادی.. ئەوا لە ئێستا خراپتر کار لە کار دەترازێت و لەوانەیە ڕووداوی چەندجار بەرامبەری 11ی سێپتێمبەری لێبکەوێتەوە. تەقینەوەکەی ڕۆژی 13-10-2002 لە دووگەی بالی ئەندەنووسیا باشترین نموونەیە کە چەند سەد کەسێکی بێتاوانی تێدا تیرۆر و بریندارکرا و زۆربەیان خەڵکی خۆرئاوا بوون. شایانی باسە زۆربەی چاودێرەکان وای بۆدەچن کە ئەمە کردەوەی ڕێکخراوی قاعیدە بێت.[10]

ئەمانە دەبێت واز لەو ڕایە بهێنن کە دەڵێت خۆرئاوا و خۆرهەلات هەرگیز بەیەك ناگەن. چونکە ئەم ڕایە زۆرتر جیهان بۆ دوو بلۆکی ڕك ئەستوور دابەشدەکات و باشتروایە لە نێوان ئەم دوو لایەنەدا پردێك ئەگەرچی بچووکیش بێت دروستبکرێت. خۆرهەلاتیش بەو دوواکەوتووییە نییە کە ئەوان پروپاگەندەی بۆدەکەن, چونکە نیوەی

---

[10] بەپێی وتەبێژێکی فەرمیی سی ئای ئەی کە لە ڕۆژی 10-06-2001دا لە کەناڵی سی ئێن ئێن بلاوکرایەوە, سی ئای ئەی تیرۆریستێکی لە ئامریکا دەستگیر کردووە کە ویستوویەتی بۆمبایەکی ئەتۆم دروستبکات و بیتەقێنێتەوە. هەواڵەکان وایان ڕاگەیاند کە ئەم کابرایە ئەندامێکی ڕێکخراوی ئەلقاعیدە بووە..

زۆری هۆیەکانـی دوواکـەوتنی خـۆرهەڵات خـودی خۆرئاوا و سیستمی بەڕێوەبردنەکەیەتی.

چـەند سـەد سـاڵێك لەمەوبـەر هۆزانەوانێکـی هاوزمانـی مـن بـەناوی ئێڵبەگـی جافـەوە کـۆمەڵە هۆنراوەیەکـی نووسـی. لـەو هۆنـراوانەدا ئێڵبەگیـی کـورد پێشـبینی ئـەوە بـۆ مرۆڤایەتـی دەکـات کـە فـڕۆکە, ئوتومبـــیل, تەلەفـــون, تەلەڤـــزیۆن و زۆربـــەی ئـــەو بەرهەمـــە تەکنەلۆژییانەی کـە ئـێمە ئەمـڕۆ سـوودی لێدەبینین! دێتە کایەوە. هـەروەها باسـی هـەردوو جەنگـی جیهانـی و هەردوو جەنگی کەنداو و زۆر ڕاسـتینەی تـر دەکـات کـە پـاش چـەند سـەد سـاڵێك ڕوویانداوە. بەداخـەوە منیش وەك ئێڵبەگی هاوزمانم حەزم دەکرد پێشبینییەکانم بۆ مرۆڤایەتی تەلەفون و شتی تری لەو بابەتەی تێدابووایە..
بـەڵام دەڵـێم "گـەر خـۆرئاوا بەکار و کردەوەکانی خۆیدا نەچێتەوە و کەمـێك خەمـی زەوینشـینەکان بەگشـتی نەخـوات. ئـەوا نەك خۆرئاوا ئاسـاییش و ئـەم خۆشـی و بێکێشـەییەی ئێسـتای لەدەسـت دەدات, بەڵکـو بەهـۆی هـەر ئەو چەکانەی کە خۆیان دروستیان کردووە! ئەو پلانێـتەی کـە ئێمە لەسەری دەژین و پێی دەگوترێت زەوی لەبەریەك هەڵدەوەشـێت و زیانەکانیشـی بـۆ مـرۆڤ و مرۆڤایەتـی و شارسـتانی ئەوەنـدە گـەورە دەبـێت کەکـەس نەتوانـێت بـۆ نـەوەی داهاتـووی بگێـڕێتەوە. چـونکە ئـەوکات نـە بـوونەوەرێك بوونـی دەبـێت پێـی

بگووتـرێت مـرۆڤ, نـه پلانێتێکـیش له هه‌ساره‌ی خۆردا بوونی ده‌بێت
که پێی بگووترێت زه‌وی!...."

2002-11-25

پاشکۆی ژماره 1

هێڵە گشتییەکانی ڕاپۆرتی ئۆتیس پایك

ئەمانـەی خـوارەوە هەنـدێك لـە هـێڵە گشتییەکانی ڕاپۆرتی پایکە کە لەلایەن نووسەرەوە چڕوپڕکراوەتەوە:

* ئـەو بەرنامەیـەی کـە بـۆ یارمەتیدانی شۆڕشی کورد دانرابوو بریتی بـوو لـە 16 ملـیۆن دۆلار, کـە لەلایـەن سـەرۆکەوە لـەو کۆبـوونەوە داخـراوەی کـە لەگـەڵ شـای ئێـران و دکـتۆر کیسـنجەردا بەسـتبووی بڕیاری لەسەر درابوو.

* ئەگـەر ولاتـە یەکگرتووەکانی ئەمـریکا پشـتگیریی ئـەو سیاسـەتە خــراپەی ئێرانــی هاوپەیمانــی نەکــردایە, پێشــمەرگە کــوردەکان دەیانتوانی لەگـەڵ حکومەتـی ناوەندیـدا کێشەکەی خۆیان چارەسەر بکــەن و بەلایەنــی کەمــەوە ئۆتۆنۆمــی وەدەســت بهێــنن و دوور بکەوتنایەتەوە لەو خوێنڕشتن و ماڵوێرانییانە. بەڵام هاوپەیمانەکەمان لـە جیاتـی ئەوە شەڕی هەڵبژارد و بووە هۆی هەزاران کوژراو و 200 هەزار پەنابەر.

* ئـەو دۆكومێنـتانەی كـە كەوتـنە دەسـت لیژنەی پایك بە ئاشكرایی ئامـاژە بـۆ ئەوە دەكات كە سەرۆك نیكسن و دكتۆر كیسنجەر و شای ئێـران هـیواداربوون كـە پێشـمەرگە كـوردەكان سـەرنەكەون. بەڵكـو دەیانویست بەردەوام بن لە شەڕدا تاوەكو وڵاتی ئێراق دابڕوتێنن و لە ئاستێكی نزمدا بیانهێڵنەوە.

* هەرچـەندە سـەرۆكی پێشمەرگە كوردەكان ئەو هەموو هاوارەی بۆ سـەرۆك نیكسـن و دكـتۆر كیسنجەر كرد, بەڵام وڵاتە یەكگرتووەكانی ئەمـریكا تەنانـەت یارمەتیـی مرۆییانەشـی بـۆ ئـەو هـەزاران پەنابەرە نـەنارد كـە بەهـۆی بـڕینی یارمەتیـیە سـەربازییەكانی ئـێمەوە ئاوارە بـوون. هۆیەكەشی ئەوە بوو وەك یەكێك لە گەورەترین بەرپرسەكانی ئەمـەریكا گووتـی پێویسـتە پرۆسـە نهێنیـیەكان و كـاری میسیۆنێرە ئایینییەكان تێكەڵاونەكەین!.

* سـەرۆكی پێشـمەرگەكان بەڵـێنی ئـەوەی دایـنێ لـە كاتـی سەركەوتنیاندا ئامادەن وڵاتەكەیان بكەنە ولایەتی 51ەمینی ئەمریكا و لـە دوو بـۆنەدا كـە یەكێكـیان ژنهێنانـی كیسـنجەربوو سێ فەرش و گەردانەیەكی زێڕ و مرواریی بۆ كیسنجەر نارد.

* ئـەو نامانـەی کە سەرۆکی پێشمەرگەکان پاش بڕانی یارمەتییەکان بۆ ئێمەی دەنووسی ئەمانەی تێدا هاتبوو:

پاشـــاگەردانییە و لێکدابـــڕانە لـــە نـــێوان گـــەل و هێـــزەکانماندا. چارەنووســـی گەلەکـــەمان لـــە مەترســـییەکی وادایـــە کـــە پێشـــتر ڕوویـنـەداوە. ماڵوێرانـی چاوەڕوانمانە. ئەوەی ڕوودەدا هیچ پۆزشێکی نیـیە. ئـێمە داواتـان لێدەکەین و داوا لە وڵاتە یەکگرتووەکان دەکەین کـە دەسـتبخاتە نـاو کێشـەکەوە و بەڵێنەکانـی بهێنێـتەدی و پشـتی هاوپەیمانێکـی خـۆی بەرنـەدات. ژیانـــی ســـەرۆکی پێشـــمەرگەکان ڕزگاربکەن و چارەسەرێکی خێزانەکانمان بکەن.

لـە نامەیەکـی تـردا هاتـووە: بەڕێـز جەنابـی وەزیـری دەرەوە, ئـێمە هـەردەم باوەڕمـان بـە چارەسەری ئاشتییە و پێمانخۆشە کە ئێراق و ئێـران گەیشـتوونەتە چارەسـەر بـۆ کێشـەکەیان بـەڵام ئـێمە دڵمـان خـوێنی لێدەتکـێ چـونکە چارەسـەری کێشـەی ئـەوان ماڵوێرانـی و شـکانی ئێمەیە, تکایە هێرشەکە ڕابگرن و ڕێگەی دیالۆگ لەنێوانماندا بکەنـەوە, تاوەکـو کێشـەکەمان چارەسـەر بکـەین و جەخت لە ئێران بکـەن تاوەکـو یارمەتـیمان بـدات لـەم سـاتە مێژوویـیەدا و درێـژە بە جەنگـی پێشـمەرگەییانەی خـۆمان بـدەین تـا دەگەینە چارەسەرێکی سەرتاسەری بۆ کێشەکەمان......

پاشكۆی ژماره 2

بەياننامەی 6**ی مارتی** 1975

لەكاتی دانیشتنەكانی كۆنفڕانسی نوێنەرانی ولآتانی ئەندامی ئۆپیكدا, كە لە جەزایر بەسترا, بەدەستپێشكەریی سەرۆك كۆمار بۆمیدێن, خاوەنشكۆ شاهەنشای ئاریامیهر و بەڕێز سەددام حسێن جێگری ئەنجوومەنی سەركردایەتیی شۆڕش لە عێراق, دووجار چاویان بەیەكدی كەوت, و بەدوورودرێژی لەمەڕ پێوەندییەكانی نێوان ئێران و عێراق — ەوە گفتوگۆیانكرد. ئەو گفتوگۆیانە بەئامادەبوونی سەرۆك كۆمار بۆمیدێن ئەنجامدران كە پڕ لە ڕاشكاوی و دڵسۆزیی ڕاستگۆیانەی هەردوولا بوون لە پێناوی بەدەستهێنانی چارەسەركردنێكی گردەبڕانە و چەسپاو سەبارەت بە هەموو ئەو ناكۆكی و كێشانەی نێوان هەردوو ولآت.

لەگەڵ ڕەچاوكردنی نەریتی ڕێزلێنان لە یەكپارچەیی خاك و دەستدرێژینەكردنە سەر سنوور و دەستێكەڵنەكردن لە كاروبارە ناوخۆییەكانیاندا, هەردوولا گەیشتنە ئەم بڕیارانە:

1- سـنووره زەمینییەکانـی خـۆیان لەسـەر بنچـینەی پرۆتۆکۆلـی کۆنسـتەنتێنیەی سـاڵی 1913 و ڕەشنووسـی کۆبوونەوەکانـی کۆمیسیۆنی سنووردانەری ساڵی 1914دا، دەستنیشان بکەن.

2- سنووره ئاوییەکانی خۆیان بەپێی هێڵی تالوگ دابنێن.

3- بـەم کارانـە هـەردوو وڵات ئاسـاییش و مـتمانەی بەرابـەری لـە هێڵکێشـی سـنووره هاوبەشەکانیاندا مسۆگەر دەکەن. هەردوولا بەم شـێوەیە دەبـنە هاوپـەیمان کـە لەسـەر سـنوورەکانی خـۆیاندا کۆنترۆڵێکـی تـەواو و کاریگـەر بچەسـپێنن بەمەبەسـتی ڕێگرتن لەهەر جـۆره کاروکـردەوەیەك کـە سـیمایەکی تـێکدەرانەی هەبـێت، ئـیدی لەهەر بوارێکدا بێت.

4- هـەردوولا لەسـەر ئـەوە ڕێککەوتـوون کـە بڕیارەکانـی سـەرەوە هـۆکاری لێکدانەبـڕاون بـۆ چارەسـەرکردنێکی تـەواو. ڕاسـتییەکی بەڵگەنەویسـتە کـە سـەرەنجام پەشـیمانبوونەوە لەهـەر یـەك لـەو بڕیارانەی سەرەوە، واتە بێبەریبوونە لە گیانی ڕێکەوتنی جەزایر.

هـەردوولا پێوەندیـی هەمیشـەییان بـە سـەرۆك کـۆمار بۆمیدێـنەوە دەمێنێـتەوە و سـەرۆك کـۆمار بۆمـیدێن لەکاتـی پێویسـتدا بـۆ بەجێگەیاندنـی ئـەو بـڕیارانەی کـە دراون، کۆششـی بـرایانە بەئەنجام دەدات. خاوەنشـکۆ شاهەنشـای ئێـران و بەڕێـز سـەددام حسـێن

بڕیاریانداوه كه پێوه‌ندیی ئاسایی هاوسێیانه و دۆستانه‌ی خۆیان, به‌تایبه‌تی له‌پێناوی به‌ركه‌ناركردن و نه‌هێشتنی هه‌موو هۆكاره نێگه‌تیڤه‌كان له نێوانیاندا, له ڕێگای ئاڵوگۆڕكردنی به‌رده‌وامی بیروڕاوه ده‌رباره‌ی ئه‌و مه‌سه‌لانه‌ی كه هه‌ردوو لایان تێیدا هاوبه‌شن و پێكهێنانی هاریكارییه‌كی یه‌كساندا, چه‌سپاو بكه‌ن.

هه‌ردوولا به‌فه‌رمی ڕایده‌گه‌یه‌نن كه ناوچه‌كه ده‌بێت له هه‌موو جۆره ده‌ستتێوه‌ردانێكی ده‌ره‌كی به‌دوور بێت. به‌مه‌به‌ستی ده‌ستنیشانكردنی شێوه‌كارێكی كۆمیسیۆنیی تێكه‌ڵاو له ئێران و عێراق كه بۆ به‌ڕێوه‌بردن و جێبه‌جێكردنی ئه‌و بڕیارانه‌ی كه دراون, به‌ڕێكه‌وتنێكی هاوبه‌ش پێكده‌هێنرێت.
وه‌زیرانی ده‌ره‌وه‌ی ئێران و عێراق به ئاماده‌بوونی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی جه‌زایر له 15ی مارتی 1975دا له تاران كۆده‌بنه‌وه.

جه‌زایر, له‌سه‌ر خواستی هه‌ردوولا, له هه‌موو دانیشتنه تێكه‌ڵاوه‌كانی ئێران و عێراقدا, بانگهێشتن ده‌كرێت. كۆمیسیۆنه تێكه‌ڵاوه‌كه ده‌ستوور و شێوه‌كاری خۆی ده‌ستنیشان ده‌كات و له كاتی پێویستدا به‌شێوه‌ی یه‌ك له‌دوای یه‌ك له به‌غدا و تاران دانیشتن پێكده‌هێنرێت.

خاوەنشکۆ شاهەنشا, ئەو بانگهێشتنەی کە لە لایەن سەرۆك کۆمار ئەحمەد حەسەن ئەلبەکرەوە بۆ بەئەنجامدانی سەردانێکی فەرمی لە عێراقەوە و لە بەمەزن زانینی ئەوەوە, ئاراستەی کراوە, بەشادمانییەوە پەسەندکرد. ڕێکەوتی ئەنجامدانی ئەو سەردانە بەڕێکەوتنی هاوبەش دەستنیشان دەکرێت.

لەلایەکی دیکەوە بەڕێز سەددام حسێن ڕازیبوو کە لەو کاتەوەی کە پاشان لەلایەن هەردوولاوە دەستنیشان دەکرێت لە ئێرانیشەوە سەردانێکی فەرمی ئەنجامبدرێت.

خاوەنشکۆ شاهەنشا و بەڕێز سەددام حسێن, جێگری سەرۆك کۆماری عێراق, لە سەرۆك کۆمار هاواری بۆمیدێن کە لە دڵەوە و لە هەستێکی برایانە و بێلایەنانەوە, پێوەندییە ڕاستەوخۆکانی سەرانی بالای هەردوو ولاتەکەی ئاسان کردووە و لەم ڕووەوە کە بە پێکهێنانی شێوازێکی نوێ لە پێوەندییەکانی نێوان ئێران و عێراقدا و بەسوود و بەرژەوەندییە بالاکانی داهاتووی ناوچەکە کۆمەکیان کردووە, بەگەرمییەوە ڕێز و سوپاسیان ئاراستە کرد.

جەزایر – 6ی مارتی 1975

تێبینی:

ئەم بەیاننامەیە لە پەڕتووکی (بررسی تاریخی اختلافات مرزی ایران و عـراق – اصـغر جعفـری ولدانـی – چـاپ اول – 1367 – تهران)ەوە لەلایـەن کـاك (بەختـیاری شـەمەیی)یـەوە لـە فارسـییەوە بـۆ کوردی وەرگێـڕدراوە. بڕوانە: گۆڤاری خوێندکاری کورد – گۆڤاری ڕێکخراوی خوێندکارانـی سۆسیالیستی کوردە لە ئەورووپا (سۆکسە)– ژمارە 16 – مارتـی 1990 – دەزگـای چـاپەمەنیی شـەهید فەرهاد خەفاف – ئەورووپا.

پاشكۆی ژماره 3

وتارێكی رۆژنامەی پراڤدا

واشەنتۆن 10, (هەواڵنێری تایبەتیی پراڤدا).

(رەوشـتی بـەرز) ئـەوەی كـە واشـینگتۆن هەمیشـە بـە سەرمەشـقی مانـــەوەی جیهانـــی دادەنـــێت, زۆربـــەی كـــات لـــە لێكۆڵیـــنەوەدا دەردەكەوێت كە هەر بانگەشەی دووڕوویيانەیە.

ئەنجوومەنـی كۆنگرێسی ئەمەریكی بە ڕاڵەسەربوونی هەموو لایەكیان بەتـوندی سـزادانی ئابووریـیانەی لـە پێوەندیـیاندا لەتـەك ئێـڕاقدا پەسـەند كـرد, بەتاوانخسـتنەپاڵی (تـوند پێشـێلكردنی یاسـا نێونەتەوەیـیەكان). یاساناسـەكان قـەرزدان بـەم وڵاتـە عەرەبیـیە و پێفرۆشـتنی ئامێرەكانـی پیشەسـازیی نـەوت و كـڕینی نەوتـی ئێـڕاق یاسـاخ دەكـەن, و هـەروەها ئەمـەریكا ناچار دەكەن كە لە ڕێكخراوی دارایی نێونەتەوەییدا دژی قەرزدان بە بەغداد دەنگ بەرزبكاتەوە.
ئایا ئێراق چ زیانێكی بە سیناتۆرەكانی ئەمەریكا گەیاندووە؟.

ئاشـــكرایە وتەكانـــیان زۆر زۆر نادیـــار و لـــە شـــەبەنگدایە, دەنگوباسـەكانیان بێـناوەرۆكە, كـە گـوایە ئێـڕاق لـە نەبەردەكانـی

جەنگدا مادەی ژەهراویی دژی کوردە یاخیبووەکان بەکارهێناوە. ئەم هەواڵەشــیان لەســەر بنچــینەی گەواهیدانــی هەنــدێك لــە کــوردە هەڵاتووەکانەوەیە.

جگــە لەمــە ئــیدی هــیچ جــۆرە بەڵگەنامەیەکــی گــرنگ لەدەســتی واشــینگتۆندا نیــیە. لەگــەڵ ئەوەشــدا چــەند جارێــك لەســەریەك بــەو تاوانخســتنەپاڵانەوە دژی ئێــراق دواون. لێــرەدا ناچــارین سەرنج لەوە بدەین کە نوێنەری سیاسەتی دەرەوەی ئەمەریکا چ. ڕیدمێن, بێپەروا خــۆی لــە گفتوکۆکــردن لەسەر ئەو مەسەلەیە پەڕاندەوە کە لەسەر چ بنچینەیەك ئا بەوجۆرە تاوان دەخەنە پاڵ ئێڕاقەوە.
بــەم شاگەشــکەیی و پێداگرتنەوە دامــودەزگای بەڕێــوەبەری کۆنگرە چــاوی خــۆی لــەو کۆنگــرەی ڕۆژنامەگەریــیە نووقاند کە لە پایتەختی ئەمــەریکادا بەســترا, و وەزیــری دەوڵەتــی ئێــڕاق بــۆ کاروبارەکانــی دەرەوە, تێــیدا ڕایگەیانــد: وەکو دەسەڵاتپێدراوێك بەگردەبڕی هەموو جــۆرە خەیاڵێکــی خــاوی دەربــارەی بەکارهێنانــی چــەکی کیمیایــی بەدرۆخســتەوە. بــەڵام دیــارە نەویســترا گوێــی لێــبگیردرێت, چــونکە ئەمــەریکا بەهەمــوو شــێوەیەك هــەر شــوێن ئامانجــە فرەخوازییەکانی خۆی دەکەوێت.

ناگونجێت و گومان ناكرێت ئەو دەنگوباسانە بەهەڵە بڵاوكرابێتەوە. چونكە ئاشكرایە یەكێ لە ئامانجەكانیان لەو گوشارە ئابووری – رامیارییەدا, بریتییە لە مسۆگەركردنی خۆبەدەستەوەدانی ئێڕاق.

هەرچۆنێك بووبێت, ئەو پەسەندكارییەی ئەنجوومەن, و پرۆژەكەیان هەر بۆ ئەوەیە, بەپێیی لێكۆڵینەوەی نوێنەرانی ئەنجوومەن, ئەوەی كە خۆیان مەبەستیانە و چاوەڕوانی دەكەن هەر هەمان شتیان پشتیوانیكردووە.

دەستپێشكەرانی ئەو كارە, وایان تێخوێندووەتەوە كە ئێڕاق لە ئەنجامدا, ڕەنگە یەكسەر هەست بەخۆی بكات وەكو وڵاتێك قەرزێكی زۆری بەسەردا كەوتووە كە لە 60 ملیارد دۆلاردایە, و ئیدی هیچ نەبێت بەلایەنی كەمەوە نەوتی ئێڕاق بەرەو ئەمەریكا ڕەوانە دەكرێت, و لەبری ئەمە 800 ملیۆن دۆلارێكیش بەشێوەی قەرز بە بەغداد دەدەرێت.

ڤ. گان

پراڤدا – ژمارە (25607) – 255 – ڕێكەوتی 11-09-1988 – یەكشەممە.

ئـەم وتـارە لە یەکێك لە ژمارەکانی گۆڤاری (سەربەخۆیی)ی ئۆرگانی پاسۆکدا بڵاوکراوەتەوە, کە لەلایەن کاك (بەختیاری شەمەیی)ەوە لە ڕوسییەوە وەرگێڕدراوە.

پاشكۆی ژماره 4

یادێك له شه‌هید حه‌مه ته‌لانی

پیرۆزبێ یادی پرشكۆی یه‌كه‌م شه‌هیدی شۆڕشی ئه‌یلوول

شۆڕشی مه‌زنی یانزه‌ی ئه‌یلولی ساڵی 1961, له مێژووی خه‌بات و ڕاپه‌ڕینی نه‌ته‌وه‌ی كورددا لاپه‌ڕه‌یه‌كی پڕشكۆ و پرشنگداره و مایه‌ی سه‌ر بڵندی و شانازیی هه‌موو كوردێكی دڵسۆز و كورد په‌روه‌ره.

كاره‌سات و ڕووداوه گرینگه‌كانی ئه‌و شۆڕشه پیرۆزه‌ش, هه‌میشه یادگارێكی زیندوون له دڵ و ده‌روونی گشت لایه‌كماندا.
یه‌كێ له‌و ڕووداوه گرینگانه, شه‌هیدبوونی یه‌كه‌م پێشمه‌رگه‌ی ئه‌و شۆڕشه مه‌زنه‌یه كه بووه ده‌سته چیله‌ی گڕ و بڵێسه‌ی ڕاپه‌ڕینه‌كه و پێشه‌نگی كاروانی شه‌هیدانی نه‌مری شۆڕشی ئه‌یلوول.

بیره‌وه‌ری و یادی یه‌كه‌م شه‌هیدی شۆڕشی یانزه‌ی ئه‌یلوول له‌نێو شۆڕشنامه‌كانی كوردستاندا, شوێن و پله و پایه‌یه‌كی شایسته و دیاری هه‌یه.

یەکەم شەهیدی ئەو شۆڕشە مەزنە, شەهید (حەمە تەلانی)ی نەمرە. کە لێرەدا بەبۆنەی تێپەڕبوونی چارەکە سەدەیەك بەسەر شەهیدبوونی ئەو پێشمەرگە نەمرەدا, بەشانازییەوە یاددەکەینەوە. چونکە ئێمەی هاوبیرانی بیری کوردایەتی یادکردنەوەی ئەو شۆڕشە مەزنە, بەهەموو ڕوویەکییەوە بە ئەرکی پێویستی سەرشانی خۆمان دەزانین. بۆیە هەمیشە زۆر بەشانازی و ڕێزی بێ پایانەوە یادی دەکەینەوە.

لێرەدا دەستنیشانی تەنێ یەکێ لە ئەستێرە گەشەکانی ئاسمانی کوردستان دەکەین و بەم بۆنەیەوە سەری ڕێز و ملکەچی بۆ گیانی پاکی هەموو شەهیدە سەروەرەکانی نەتەوەکەمان دادەنەوێنین و بەڵێنی ئەمەکداری و بەرۆگری بۆ ڕەوانی پیرۆزیان نوێ دەکەینەوە و پێشمان وایە کە تەنها ڕێگا بۆ شادکردنی گیانی پاکیان, کۆڵنەدان و دڵسۆزیمانە لە خەبات و تێکۆشاندا لە پێناوی هێنانەدیی مافە ڕەواکانی نەتەوەی کورددا کە خۆی لە مافی بڕیاردانی ئازادانەی چارەنووسی نەتەوەکەماندا دەبینێتەوە.

شەهیدی نەمر (حەمە تەلانی) لە ساڵی 1910دا لە گوندی (تەلان)ی سەربە ناوچەی سووورداش پێڵوی ژیانی هەڵێناوە. سروشتی ڕەنگینی کوردستان تۆوی خۆشەویستیی نیشتیمان و شەیدابییەکی بەرینی لە دڵ و دەروونی شەهیدی نەمردا چاندووە و بە وشەی شیرینی کوردی

زمانــی پــژاوه و چـاوی بـه جوانــی چـیا سەرکەشــەکانی کوردســتان پشـــکووتووه. دەنگـــی زەنگـــی ڕاپەڕینەکانـــی نەتەوەکـــەمان بـــە سـەرۆکایەتیی شـێخ مەحمـودی نەمـر لـە گوێیدا زرینگاوەتەوە و پتر بـەرەو کـۆڕی خەباتـی شۆڕشـگێڕانەی تاوداوە. هەستی کوردایەتی و بـیری ئـازادی پاڵپێوەنەرێکـی کاریگـەر بـوون کـە هـەردەم ئامادەبـێ بەبێباکـی لـە پێـناوی سـەرفرازیی کـورد و ئازادی کوردستاندا سەر و سامانی ببەخشێ.

شـەهیدی نەمـر هـەر لـە تەمەنـی لاوێتیـیەوە چـۆتە نـێو ڕیزەکانـی لەشـکری شۆڕشـگێڕی کوردسـتانەوە و بـۆتە سـەربازی ونـبووی کوردایەتی.

هەڵگیرسـاندنەوەی بڵێسـەی شـۆڕش لـە یانـزەی ئەیلوولی 1961دا، سەرەتای ژیانێکی نوێی گەیاند بۆ شەهیدی نەمر. هەربۆیە دیسانەوە بەڵـێنی بـۆ خـاك و نەتەوەکـەی تـازە کـردەوە کە ببێتە پێشمەرگەی گیانبازی ئەو شۆڕشە پیرۆزەش. لەو ڕێگا پیرۆزەدا هەنگاوی هەڵگرت و ژیانـی خـۆی بـۆ ئـازادی و سـەربەخۆیی کورد و کوردستان تەرخان کرد.

شـەهیدی نەمـر هەمیشـە شانبەشانی برا پێشمەرگەکانی دیکەی, بەو پەڕی ئازایەتی و قارەمانێتییەوە ڕوو بە ڕووی دوژمنان و داگیرکەرانی کوردسـتان بـۆتەوە. نەبەردەکانـی جـەنگ شـاهیدی مەردایەتـی و ئازایەتی و دڵسۆزی شەهیدی نەمرن.

لـە ڕۆژی 11-09-1961دا شـەهید حەمـە تەلانیـی نەمـر لـە شیوەسـووری دەربەنـدی بازیـان لـە شـەڕێکی ناهاوتـای کـورد و داگیرکەرانی کوردستاندا, بە خوێنی گەشی خاکی نیشتمانی نەخشاند و گەیشـتە ئاسمانـی شـەهادەت و لـە هـەمان شوێنی شەهید بوونیدا, خاکـی کوردسـتان ئامێـزی بـۆ تەرمـە پیرۆزەکـەی ئاوەڵاکـرد. پـاش شەهیدبوونیشـی, داگیرکـەران دەسـتیان لـێ هەڵنەگـرت و گـۆڕە پیرۆزەکـەیان تـێکدا کـە بـبوو بـە ڕووگـەی تێکۆشـەران و دڵسـۆزانی کورد.

دوژمنە ڕەفتار دڕندەکان بەو کردارە ناجوامێرەیان تاوانێکی دیکەیان بەرانـبەر مرۆڤایەتـی نیشـاندا, ڕاسـتە دوژمنان توانیان گۆڕی شەهید تـێك بـدەن بـەڵام هەرگیـزا و هەرگیـز نەیانتوانـیوە و ناتـوانن یـادی شـەهید (حەمـە تەلانـی)ی نەمـر لـە دڵـی تاکـە کـوردێکدا دەربکـەن. چـونکە پەیکەری شەهیدانمان هەمیشە لەبەرچاوی دڵماندایە و نایەنە تێکشکان.

هەزاران سڵاو لە گیانی پاکی شەهید (حەمە تەڵانی)ی نەمر.

سەربەرزی و نەمری بۆ شەهیدە سەروەرەکانی نەتەوەکەمان.

سەرشۆڕی و نەمان بۆ دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستان.

کۆمیتەی بەڕێوەبەرێتیی گشتی

ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد لە ئەوروپا – سۆکسە

1986-09-11

بڕوانە گۆڤاری خوێندکاری کورد – ژمارە 8 – ئۆکتۆبەری 1986

هەردوو باڵەخانەی سەنتەری بازرگانیی جیهانی
لەکاتی هێرشەکەی ڕۆژی 2001-09-11

تاوانباران شای ئێران و سەددام حسێن لەکاتی ڕێکەوتننامەی جەزائیردا

1975-03-16

هەرەس! – 1975

دوو گۆشە لە کۆڵانەکانی هەڵەبجە
لە ڕۆژی 16-03-1988**دا**

سەرۆك مستەفا بارزانی

هۆمەری خاوەر و کۆرپە چەند مانگانەکەی, ئەو دیمەنەی کە بیرناچێتەوە

تاوانبار هێنری کیسنجەر - یەکێك لە تاوانبارەکانی تراژیدیای کورد لە دوای ساڵی 1975**ەوە**.

یەکێك لە پاشماوەکانی تۆپە قورسەکانی شۆڕشی ئەیلوول

لەبڵاوکراوەکانی نووسەر:

پەرتووک

1: لێکۆڵینەوەیەك لەسەر ڕاپەڕینەکەی بەهاری 1991ی باشووری کوردستان – چاپی یەکەم – هۆڵندا – 1994.

2: پرۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد – چاپی یەکەم – هۆگندا – 1994 . چاپی دووەم – هۆلندا – 1995. چاپی سێیەم – هەولێر – 2002 – لەبڵاوکراوەکانی ڕۆژنامەی میدیا.

3: کوردستان... نیشتمانی یەکەمینی سۆمەرییەکانە – چاپی یەکەم – هۆڵندا – 1996.

4: هاوڕێنامە بۆ مێژووی کوردستان و کورد – چاپی یەکەم – بنکەی چاپ و پەخشی سەردەم – زنجیرە (16) – چاپخانەی ڕوون – سلێمانی – 1999.

5: ئاڵای کورد – چاپی یەکەم – دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم – زنجیرە (117) – سلێمانی – 2001.

6: ڕۆژی شۆڕش یان ڕۆژی تیرۆر – چاپی یەکەم – 2003.

کورته لێکۆڵینەوە و وتار

6: بەسەرکردنەوەی پێشمەرگەیەکی کۆن – گۆڤاری دڵانپار – دەنگی کۆمیتەی ئاشتی و پشتگیری نیشتمانی کوردستان – ژمارە (3 و 4) – فینلاند -25-12-1995.

7: داگیرکردنی ڕێکخراوە کلتوورییەکان – گۆڤاری دڵانپار – دەنگی کۆمیتەی ئاشتی و پشتگیری نیشتمانی کوردستان – ژمارە 2, خولی شەشەم, ساڵی دەیەم – فینلاند – 25-06-1996.

8: دەربارەی ڕای گشتیی کوردی (وتار) – نووسینی: هەژار کامەلا – وەرگێڕانی لە عارەبییەوە: هاوڕێ باخەوان – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە 11- سێپتەمبەری 1996 – سویسرا.

9: نێوانی یەکێتی و پارتی, دوژمنایەتیی ڕاستینە و ئاشتیی درۆیینەیە! – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە 12 – دیسەمبەری 1996 – سویسرا.

10: لێدوانێك دەربارەی پڕۆژەی دەستووری هەرێمی باشووری کوردستان – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە 13 – ئاپریلی 1997 – سویسرا.

11: بروسکەی شەرمەزاری – مانگنامەی هەتاو – ژمارە 13 و 14 – ژونی 1997- لەندەن.

12: ڕوونکردنەوەیەك لەسەر ئەنسیکلۆپیدیای مێژووی کوردستان و کورد – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە 14 – ئۆگەستی 1997 – سویسرا. (ئەم وتارە بۆ دووەمجار لە گۆڤاری ڕاماندا بڵاوکراوەتەوە – ژمارە 18 – مانگەنامەیەکی ڕۆشنبیریی گشتییە – دەزگای گوڵان دریدەکات – 5-12-1997 – هەولێر.

13: مێژوو بۆ فرۆشتن – گۆڤاری دڵانپار – دەنگی کۆمیتەی ئاشتی و پشتگیریی نیشتمانیی کوردستان – ژمارە 2, خولی هەفتەم – فینلاند – 1997.

14: ڕۆڵی پارتی ئۆپۆزیسیۆن لە ڕووداوەکانی باشووری کوردستاندا – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە 15 – فێبریوەریی 1998 – سویسرا.

15: العوسج او انجە ممند (بە زمانی عەرەبی) – ڕۆژنامەی ئەلحەیات – لەندەن – ژمارە 12751 – 29-01-1998. هەروەها ئەم وتارە لە ژمارە 863ی ڕۆژنامەی (خەبات)ی ئۆرگانی پارتی لە 20-02-1998دا لە هەولێر بە زمانی عەرەبی و کۆمینتارێکی خەبات خۆی دووبارە بڵاوکراوەتەوە.

16: گورگە بۆر بوو بە تاوانبار لە میدیای هۆڵەندیدا – ڕۆژنامەی (ئاڵای ئازادی)ی ئۆرگانی حیزبی زەحمەتکێشانی کوردستان – ژمارە 266 – دووشەممە 16-03-1998 – کوردستان – سلێمانی.

17: گرفتی کورد, گرفتی ڕووناکبیرانێتی – ئالآی ئازادی – ژماره 267 – 30 –03–998 – سلێمانی. (ئەم وتاره بۆ دووەمجار لە گۆڤاری هەڤوتدا بڵاوکراوەتەوە – ژماره 16 – سویسرا – ژونی 1998).

18: ئاڵەکۆکێك بۆ گڵکۆی (ڕەهبەر جەلال مامەش) سەربازی ونی هونەر و وشەی کوردی – ئالآی ئازادی – ژماره 274 – 22–06–1998 – سلێمانی. . (ئەم وتاره بۆ دووەمجار لە گۆڤاری هەڤوتدا بڵاوکراوەتەوە – ژماره 17 – سویسرا – ئۆگەستی 1998.

19: لۆبیی کورد – گۆڤاری زوروان – ژماره سفر – گۆڤارێکی تیۆری – کلتووریيه – مەڵبەندی کلتووریی کورد لە دەنهاخ دەریدەکات – ساڵی یەکەم – هۆڵندا – 1998. هەمان وتار بۆ جاری دووەم لە گۆڤاری سەربەخۆبووندا بڵاوکراوەتەوە –گۆڤارێکی هزری سیاسیی وەرزییه – یەکێتیی نەتەوەیی دیموکراتی کوردستان دەریدەکات – ژماره 7 و 8 – لاپەڕە 49 – 66 – هەولێر – کوردستان.

20: بەهای مێژوویی یاداشت و بیرەوەری نووسین – گۆڤاری سیمرغ – ژماره 6 – ساڵی 1999 – لیوڤن – بەلژیك.

21: گرنگترین ڕووداوەکانی کوردستان لە دوو هەزارەی ڕابردوودا – ئەم نووسینە گۆڤاری گوڵان بەبێ ئاگاداریی من لە هاوڕێنامەوە ئامادەیکردووە, شایانی باسە نەناوی من هێنراوە و نە سەرچاوەکەش بەڕاستی نووسراوە – گوڵان – ژماره 259 – 30–12–1999 – هەولێر.

22: چارەنووسی PKK لە باشووری کوردستان و ڕێکەوتنی ئەم دواییەی پارتی و یەکێتی – هەڤوت – ژمارە 18 – ئەپریلی 1999.

23: ئایا ئنتەرنێت سەرچاوەیەکی باوەڕپێکراوە – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە 21 – مایی 2000.

24: هەڤپەیڤینێك لەگەڵ هاوڕێ باخەوان – ئامادەکردنی ئاکۆ گەردی – بەشی یەکەم – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 90 – 21-3-2001 – هەولێر – کوردستان.

25: ڕەوشی پەناهاندەی کورد لە هۆڵندا – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 91 – 1-4-2001 – هەولێر – کوردستان.

26: هەڤپەیڤینێك لەگەڵ هاوڕێ باخەوان – ئامادەکردنی ئاکۆ گەردی – بەشی دووەم – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 91 – 1-4-2001 – هەولێر – کوردستان.

27: تورەیی کورد لە هەندەران (خۆپیشاندانەکەی لاهای) – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 92 – 15-4-2001 – هەولێر – کوردستان.

28: تیرۆری سیاسی – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 98 – 16-06-2001 – هەولێر – کوردستان.

29: هێزکاری وەستانی شەڕ بەسەر ئابووریی تورکیاوە – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 103 – 15-08-2001 – هەولێر – کوردستان.

30: زماوەندێك لە هەندەران – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 104 – 01-09-2001 – هەولێر – کوردستان.

31: وێنەکانی تاوانباری ئەنفال.. لە خۆپیشاندانی فەلەستینییەکاندا! – ڕۆژنامەی ئەلحەیات – بەزمانی عەرەبی – ژمارە 14056 – ڕۆژی 09-09-2001 – لەندەن. هەروەها هەمان وتار سەرلەنوێ لە ژمارە 107ی ڕۆژنامەی میدیای عەرەبیدا بڵاوکراوەتەوە – 08-10-2001 – هەولێر – کوردستان.

32: چۆن کۆیانبکەمەوە؟! – ئالآی ئازادی – ژمارە 433 – 24-09-2001 – کوردستان – سلێمانی.

33: ڕۆژی شۆڕش.. ڕۆژی تیرۆر – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 108 – 15-10-2001 – هەولێر – کوردستان.

34: دەستی بەخوێنی نەزار خەزرەجی بە (کەسایەتییە عێراقییەکان) ناشاردرێتەوە – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 110 – 15-11-2001 – هەولێر – کوردستان. (تێبینی: ئەم وتارە بەزمانی عەرەبی نووسرا و نێردرا بۆ ڕۆژنامەی ((الزمان))ی عەرەبی، بەڵام بڵاویان نەکردەوە. تێکستە کوردییەکە لەلایەن کاك ئاکۆ گەردییەوە لە عەرەبییەوە وەرگێڕدراوە). ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 112 – 15-11-2001 – هەولێر – کوردستان.

35: بێڕەوشتیی چەند تورکمانێك لەسەر سنووری باکوور. – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 123 – 15-05-2002 – هەولێر – کوردستان.

36: نە باشووری کوردستان و نە کوردستانی ئێراق! – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 124 – 31-05-2002 – هەولێر – کوردستان.

37: خۆرهەلاتی تیمۆر, دەبێتە نوێترین دەولەتی سەرزەمین – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 124 – 31-05-2002 – هەولێر – کوردستان.

38: ڕاسیستەکانی ئەورووپا! – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 125 – 15-06-2002 – هەولێر – کوردستان.

39: خۆشبەختانە شادیی تورکان تاسەر نەبوو – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 126 – 01-07-2002 – هەولێر – کوردستان.

40: من لەمێژە دەستم لە حیزبەکان شوشتووە – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 127 – 15-07-2002 – هەولێر – کوردستان.

41: پێشبینییەکی ناخۆش بۆ پەیوەندیی نێوان کورد و تورکمان – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 128 – 01-08-2002 – هەولێر – کوردستان.

42: وەرگرتنی تایبەت لە زانکۆکانی کوردستاندا – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 129 – 15-08-2002 – هەولێر – کوردستان.

43: بۆچی پێم ناخۆش بوو مەلا کرێکار گیرا! – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 133 – 01-10-2002 – هەولێر – کوردستان.

44: ئاشتیی ڕاستینە – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 134 – 15-10-2002 – هەولێر – کوردستان.

45: داوای لێبووردن دەکەم! – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 135 – 01-11-2002 – هەولێر – کوردستان.

46: هیوادارم پێشبینییەکەم ڕاست دەرنەچێ – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 139 – 01-01-2003 – هەولێر – کوردستان.

47: سووری ژیانی کۆمۆنیستەکانی کورد لە سروشتدا – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە 140 – 15-01-2003 – هەولێر – کوردستان.

دەتوانن تەواوی بەرهەمەکانی نووسەر لەسەر وێبی
http://www.bakhawan.com
بخوێننەوە

گەر خۆرئاوا بەکار و کردەوەکانی خۆیدا نەچێتەوە و کەمێك خەمی زەوینشینەکان بەگشتی نەخوات. ئەوا نەك خۆرئاوا ئاساییش و ئەم خۆشی و بێکێشەییەی ئێستای لەدەست دەدات, بەڵکو بەهۆی هەر ئەو چەکانەی کە خۆیان دروستیان کردووە! ئەو پلانێتەی کە ئێمە لەسەری دەژین و پێی دەگوترێت زەوی لەبەریەك هەڵدەوەشێت و زیانەکانیشی بۆ مرۆڤ و مرۆڤایەتی و شارستانی ئەوەندە گەورە دەبێت کەکەس نەتوانێت بۆ نەوەی داهاتووی بگێڕێتەوە. چونکە ئەوکات نە بوونەوەرێك بوونی دەبێت پێی بگووترێت مرۆڤ, نە پلانێتێکیش لە هەسارەی خۆردا بوونی دەبێت کە پێی بگووترێت زەوی!....